Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради України ◆ № 184 (434) ◆ Субота, 26 вересня 1992 року ◆ Ціна 2 крб.

ВРУЧЕНО ВІРЧІ ГРАМОТИ

Вчора Президент України Леонід Кравчук прийняв у Маріїнському палаці вірчі грамоти від Надзвичайного і Повноважного Посла Королівства Норвегії в Україні Койвінда Нордслеттена.

Після офіційної церемонії вручення між Леонідом Кравчуком і Койвіндом Нордслеттеном відбулася дружня розмова, під час якої обговорено питання подальшого розвитку україно-норвезьких відносин.

НА 47-й СЕСІЇ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ООН

Коли на Всесвітньому форумі відбувається загальна дискусія, в кулуарах розгортається дипломатична робота. Користуючись нагодою присутності глав держав і урядів, численні міжнародні, регіональні та всесвітні організації проводять засідання на вищому рівні.

Напруженою і змістовною видалася з перших днів програма роботи на сесії делегації України, очолюваної міністром закордонних справ Анатолієм Зленком. У середу на зустрічі з державним секретарем у закордонних справах Канади Барбарою Макдугалл підписано Меморандум про консультації між урядом України і урядом Канади. Під час бесіди два міністри розглянули широке коло проблем, що становлять обопільний інтерес.

Анатолій Зленко поінформував Барбару Макдугалл про заходи, вжиті урядом України для виконання резолюції 757 Ради Безпеки ООН про санкції до Югославії, і підкреслив, що проведена відповідними державними органами перевірка повідомлень у засобах масової інформації не підтвердила наявності порушень санкцій ООН з боку України.

Того ж дня відбулися зустрічі міністра закордонних справ України з міністрами закордонних справ Швеції, Фінляндії, Йорданії й Іспанії. Співрозмовники обмінялися думками з питань міжнародного життя та відносин між країнами.

«Україна — перша з держав СНД, де ми відкрили своє посольство, а тому ми зацікавлені у започаткуванні діяльності вашого посольства у Стокгольмі», — підкреслила на зустрічі з українським колегою міністр закордонних справ Швеції Маргарата аф Углас. Вона також порушила питання про прискорення створення в Україні науково-технічного центру, запросила А. Зленка з офіційним візитом до Швеції.

На зустрічі міністра закордонних справ України з міністром закордонних справ Фінляндії П. Вяюрюненом, крім проблем політичного й економічного життя нашої республіки, йшлося про питання подальшого розвитку європейського процесу і участі в ньому України.

Головною темою бесіди між А. Зленком і главою зовнішньополітичного відомства Йорданії Камаль Абу Джабером стало питання розбудови україно-йорданських відносин.

Налагодження ділових контактів, політичного і економічного співробітництва, створення відповідної договірної бази для розвитку двосторонніх відносин та інші теми стали характерними для бесіди А. Зленка з міністром закордонних справ Іспанії Х. С. Мадар'ягою.

Микола МАСЛОВ,
кореспондент Укрінформ.

На тихі води

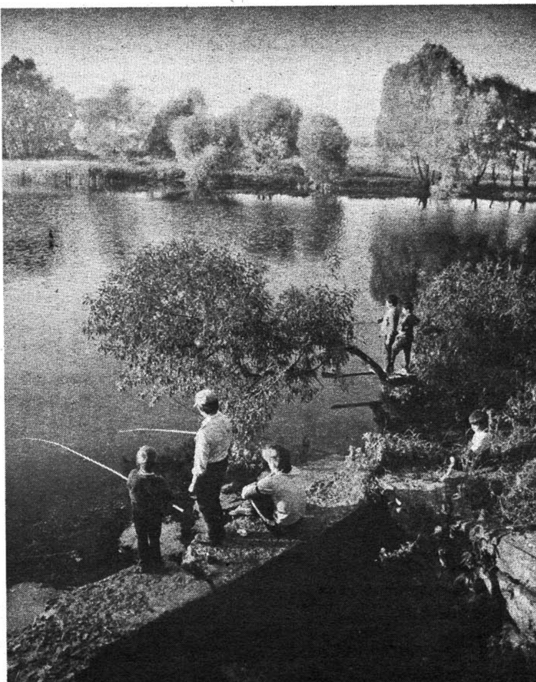

Фото Миколи СМІЛИКА.

Я навіть туди вас не кличу.

Знаєте самі, що буває опісля галасливих нашесть на берегах наших вічних річок. Консервні бляшанки бувають, купа сміття, неприбрані вогнища.

Ще добре, коли риба плаває по дну, а не зверху — догори пузом.

Ви і без запрошень туди заявитесь. На ясні зорі, на тихі води. Поїдете за спокоєм, затишком, рівновагою. Будьте певні — русалочка не залоскоче, водяник не настрахає. А жовтолиста стара верба вкриє вас від вітру і дощу. І, можливо, на якийсь момент від самих себе.

Природа милосердна. Природа щедра. А ще настільки безборонна, що болить серце.

Наталя ДЗЮБЕНКО.

МІНІСТР фінансів Григорій П'ятаченко та голова правління Національного банку України Вадим Гетьман беруть участь у щорічному засіданні Ради керуючих Міжнародного валютного фонду і Всесвітнього банку, що проходить у США. Україна вперше представлена на такому рівні у цих фінансових організаціях після її вступу до МВФ на початку вересня цього року.

У роботі засідання бере участь Надзвичайний та Повноважний Посол України в США Олег Білорус.

ПОСТАНОВОЮ Кабінету міністрів України Державній адміністрації морського транспорту надано право встановлення тарифів на перевезення вантажів морським транспортом (крім закордонного плавання), вантажо-розвантажувальні роботи і послуги в портах виходячи з собівартості та граничного рівня рентабельності у розмірі 35 процентів до собівартості. Таке ж право надано Українському міжгалузевому державному об'єднанню річкового флоту на перевезення вантажів річковим транспортом (крім закордонного плавання), вантажо-розвантажувальні роботи та інші послуги.

Держатомнагляд повідомляє

Порушено обмеження безпеки

21 вересня під час навантаження після ремонту першого енергоблоку Південно-Української АЕС автоматичний аварійний захист зупинив реактор, у вимірювальних системах якого виникла неполадка.

З вини працівників станції у ході зупинення реактора сталися порушення обмежень безпечної експлуатації — зниження тиску в парогенераторах та рівня води в компенсаторі об'єму.

Радіаційних викидів, підвищення опромінення персоналу та пошкодження устаткування не було.

За попередньою оцінкою, цей випадок згідно з міжнародною шкалою небезпеки інцидентів на АЕС віднесено до подій другого рівня.

25 вересня енергоблок введено до роботи.

Передплата-93

«Голос України» — газета Верховної Ради України, виходить п'ять разів на тиждень обсягом удвічі більшим, ніж будь-яка з українських газет, 16 сторінок і при цьому коштує:

на рік — 480 крб.
на півроку — 240 крб.
на квартал — 120 крб.
на місяць — 40 крб.

«Голос України» виходить українською (індекс 60955) та російською (індекс 60997) мовами, має додатки мовами національних меншин.

«Голос України» проводить для своїх передплатників-93 лотерею. Розігруватимуться найрізноманітніші товари: автомобіль «Волинянка», телевізори «Електрон», «Берізка», пральні машини «Таврія», піаніно, універсальні деревообробні верстати, кавомолки, міксери, кухонні комбайни, 50 штук бетонних блоків для стін під будівництво підвалів, електром'ясорубки, сувенірні набори— рушники, серветки; фени, міні-пилососи, електричний дзвінок «Аргус», мотоцикл ЗИМ-350, міні-трактор Т-012, набори миючих засобів СП «Джонсон», стереонавушники, розмальовані самовари, 15 виграшів по тисячі карбованців, ВІДРІЗИ ТКАНИН ДЛЯ ПАЛЬТ І ЖІНОЧИХ КОСТЮМІВ, ~~ВИГРАШ В РОЗМІРІ 10 ТИСЯЧ КАРБОВАНЦІВ~~.

Друзі! Стежте за газетою. Щономера у нас збільшуватиметься асортимент товарів для розиграшу лотереї.

Друзі, ви станете учасниками розиграшу нашої лотереї за умови, якщо передплатите «Голос України» на рік. Опісля надсилаєте до редакції листівку, де вказуєте:

ПРІЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ;
ДОМАШНЮ АДРЕСУ;
НОМЕР КВИТАНЦІЇ;
НОМЕР ПОШТОВОГО ВІДДІЛЕННЯ, ЯКЕ ОФОРМИЛО ПЕРЕДПЛАТУ.

Розиграш лотереї — у січні 1993 року. Щасти вам!

Пишемо нову Конституцію України

ГАРАНТ ДЕМОКРАТІЇ — СТАЛІСТЬ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ

(Рядки з листів читачів)

У ст. 1 Конституції записано: Україна є демократичною, правовою, соціальною державою. Тим часом члени Національних Зборів не мають навіть права ставити запитання Президентові. Це випливає із ст. 131. То де ж тут демократія?

Всупереч принципам демократії, у ст. 196 зроблено спробу поставити місцеві органи державної виконавчої влади (обласні та районні управи) над представницькими органами, обраними народом... Вважаю зайвим надавати конституційного характеру апаратові представника Президента під виглядом управи — це непотрібна структура, метою якої є зміцнення автократичної, одноосібної влади на шкоду демократії.

Згідно зі ст. 130 члени Національних Зборів самі собі встановлюють розміри винагород та інших виплат. До чого це може призвести, гадаю, кожен розуміє. Необхідно створити державну систему оплати праці в країні, в якій розміри доходів державних чиновників і законодавців поставити в залежність від рівня мінімальної заробітної плати. Хочеш одержувати більше — зроби життя народу кращим!

Віктор ПРИМАТОВ,
кандидат філософських наук.
Одеса.

* * *

Записати до Конституції: за зловживання на службі, крадіжки, обман, насильство тощо винних позбавляти почесних і наукових звань, дипломів, права допуску до керівних посад, особливо в торгівлі, до навчальних закладів. Це — крім покарання судом.

Іван ДІК.
Шпола
Черкаської області.

* * *

Вважаю сильними сторонами проекту Конституції є пріоритетність прав людини, принцип верховенства права, проголошення політичного, економічного й ідеологічного плюралізму, правовий захист приватної власності.

Проект не позбавлений принципових недоліків, зокрема: не підкреслює національний характер Української держави, не стверджує державність української мови, не містить гарантій від вступу України до державних союзів типу колишнього СРСР, не передбачає виборів на багатопартійній основі.

Ангеліна УСИКОВА.
Холодне
Черкаської області.

* * *

У проекті Конституції аж тричі задекларовано права національних меншин на розвиток своєї національної самобутності, культури, мови (ст. 13 і ст. 107). Тим часом за права українців — жодного слова. Так ніби не існує проблеми відродження й розвитку на своїй же землі української мови, культури, духовності. Так ніби українська мова на більшій частині території України не опинилася у принизливому стані «непрестижного деревенского языка». Так, ніби не закривали одну за одною українські школи та дитячі садки «по желанию трудящихся» практично у всіх великих містах України.

Вважаю, що без конституційного закріплення статусу української мови буде неможливо відроджувати українську націю. У цьому зв'язку треба: в преамбулі проекту замість слів «народ України» вжити слова «український народ»; у ст. 1 вказати, що державною мовою в Україні є українська; в ст. 60 зазначити, що всі службові особи з вищою освітою повинні володіти державною мовою України; у ст. 89 вираз «народу України» замінити словами «українського та інших народів України».

Зенон ФЕДОРИШИН,
лікар.
Львів.

* * *

Проект Конституції України викликав у мене велике занепокоєння. Не для того ми працювали все життя, віддавали здоров'я, а у війну — багато хто й життя, щоб наші діти й онуки одержали таку Конституцію. Так думаю сам і багато моїх знайомих такої ж думки.

Приклади. Ст. 46: «Держава створює умови для високоефективного і рівнодоступного для всіх медичного обслуговування...» То що, держава надає медичне обслуговування чи тільки створює умови?

Ст. 48: «Кожен має право на освіту». Яку — три, п'ять чи всі вісім класів? Отож роблю висновок, що за вищу освіту треба буде платити. І, певне, великі гроші. Це під силу далеко не всім батькам. Тож ст. 87, яка проголошує рівність дітей перед законом, є звичайною демагогією.

Якщо медична допомога й вища освіта будуть платні, то куди ж надходитимуть величезні суми податків, які сплачують підприємства, виробничі колективи й усі трудящі? Адже з кожних 100 карбованців, зароблених підприємством, понад 50 йдуть державі. Крім того, сплачують податки всі громадяни з власних прибутків. Куди ж усе це піде? Адже ми більше не утримуємо комуністичні партії всіх країн, нам не треба величезної армії і зброї для залякування всього світу, немає вже й «центру», який у нас усе віднімав. То чому ж пишемо таку Конституцію? Якщо діло дійде до референдуму, то голосуватиму проти такого Основного Закону.

О. ЛАТЕНКО.
Київ.

* * *

Зі ст. 190 вилучити ось цю норму: «Прем'єр-міністр за посадою є заступником Президента». Заступником Президента повинен бути депутат, який посів друге місце на виборах Президента за кількістю голосів виборців. І він повинен очолити Кабінет міністрів.

Нову Конституцію краще прийняти новим складом Верховної Ради України, бо група 232 все прогресивне блокує.

Г. КАТЕХІН.
Херсон.

Соціологічні опитування

Чий рейтинг вищий

Щомісячна газета «Український оглядач» ознайомила читачів з результатами вибіркового соціологічного опитування про довіру громадян головним, на її думку, суб'єктам політичного життя України: Верховній Раді, Президентові, Прем'єр-міністрові, а також Народному руховi та об'єднанню «Нова Україна». Опитування серед 1900 громадян з 164 населених пунктів 24 областей республіки, Києва та Республіки Крим провели науково-практичний соціологічний центр Соціологічної асоціації України, Дослідний інститут радіо «Свобода» і Міжнародний дослідний інститут соціальних змін (Ніон, Швейцарія) і запевнили, що їхня методика опитування допускає не більше ніж 2,6 відсотка помилки.

Результати опитувачі одержали такі: на літо цього року Верховній Раді довіряло тільки 30 відсотків виборців, 37 відсотків — не довіряло, інші — індиферентні. Симптом, щонайменше, тривожний...

Найвищий політичний рейтинг серед політиків республіки у Президента Л. Кравчука. Йому на той же час довіряло 44 відсотки і не довіряв 31 відсоток опитаних. Опитування показало також, що, попри певний регрес у процесі державотворення і тупцювання на місці з часу виборів 1 грудня минулого року, влітку цього року за Л. Кравчука все одно віддали б свої голоси 55—59 відсотків виборців.

Згідно з результатами цього опитування найменше на любов співгромадян може розраховувати Прем'єр-міністр В. Фокін. Йому довіряють тільки 24 відсотки опитаних, а не довіряють 47 відсотків.

Організаційна та ідеологічна нестабільність у Русі призвела до того, що його рейтинг значно знизився. Так, тих, хто довіряє, стало 17 відсотків, зате тих, хто не довіряє, — 49 відсотків, а 34 відсотки не визначилися. «Новій Україні», про яку опитували вперше, довіряють 12 відсотків, не довіряє 31 відсоток, не визначилися 57 відсотків. Оскільки «НУ» не довіряє менша кількість опитаних, то опитувачі зробили висновок, що її рейтинг вищий за рухівський.

Оскільки сьогодні НРУ і «НУ» виступають у коаліції «Новій Україні» — новий парламент», то цікавими видаються і такі показники: обом об'єднанням найбільше довіряють у Галичині, відповідно 35 і 27 відсотків. Найменше Рухові довіряють у Криму (6 відсотків) і на Харківщині (10 відсотків), а найбільше не довіряють там же (відповідно 73 і 68 відсотків), а також у Центральному (58 відсотків) та Східному (57 відсотків) регіонах України.

«НУ» найменше довіряють також у Криму (5 відсотків), а також у Центральному регіоні, Миколаївській, Херсонській, Дніпропетровській та Запорізькій областях України (по 8 відсотків). Найбільшу недовіру «НУ» висловили в Центральному (49 відсотків), Північно-Східному (42 відсотки) та Північно-Центральному (38 відсотків) регіонах республіки. Опитувачі роблять і такий висновок, що коли б вибори, наприклад, до парламенту відбулися влітку цього року, то Рух міг би одержати від 22 до 27 відсотків голосів виборців, а «НУ» — від 21 до 26 відсотків. Тож з огляду на коаліцію цих сил сьогодні вони за найсприятливішого розкладу могли б мати парламентську більшість. До речі, саме про цю мету своєї діяльності якось заявив лідер «НУ» народний депутат України В. Філенко.

Серед соціальних груп «НУ» найбільше схильні довіряти студенти, робітники і вчителі (відповідно 20, 17 і 13 відсотків), а Рухові — по-перше, студенти, по-друге, керівники середньої ланки і безробітні та, по-третє, вчені, діячі культури, керівники і власники підприємств (відповідно 22, 21 і 20 відсотків). Найменше обом організаціям не довіряють колгоспники і робітники радгоспів, а ще, певно, інша частина вчених, вчителів, керівників підприємств.

Звичайно, до результатів цього опитування можна ставитися по-різному, бо ситуація в республіці, а також і популярність нерідко залежать від несподіваних рефлексій і проявів симпатії людей. Але щоб довіряти такого роду заходам, очевидно одне: їх потрібно багато і різних.

Підготував
Володимир СКАЧКО.

Парламентська хроніка

Хто нагнітає обстановку на півострові?

З ДЕВ'ЯТОЇ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ КРИМУ

Після затвердження прапора та герба Республіки Крим дев'ята сесія Верховної Ради Криму в другій половині дня 24 вересня приступила до обговорення третього питання порядку денного — проекту Закону Республіки Крим «Про внесення змін та доповнень до Конституції Республіки Крим». Розпочалася бурхлива дискусія від мікрофонів. Одні депутати критикували проект нового Закону, інші — повністю підтримували всі його положення, а носії крайніх суджень висловлювалися за існування самостійної незалежної республіки Крим без її входження до складу України. Депутат генерал-майор Юрій Тихонов сказав: «Чому, якщо завтра приймемо цей закон, ми повинні бути громадянами України або громадянами без громадянства?». Його колега депутат Геннадій Черниш повторив думку лідерів Республіканського руху Криму про те, що, мовляв, «нема ще Конституції України, щоб приводити кримську Конституцію у відповідність до того, чого ще немає.

Однак більшість депутатів мислила тверезо. Олександр Охріменко заявив: «Ми повинні сказати народові правду, де ми бачимо Крим у складі України, у складі Росії чи як самостійну державу. Впевнений, що більшість із нас, у тому числі й переважна більшість виборців, бачить Крим таким, яким він є нині, виходячи із тих реальностей, що склалися».

Депутат Володимир Кравець різко критикував діяльність Республіканського руху Криму, зазначив, що керівники цього руху «порушують наші права, нашу Конституцію», вимагав оголосити довідку Міністерства фінансів, податкової інспекції, Служби безпеки і МВС України та відповідних структур Криму про грубе порушення законодавства асоціаціями «Імпекс-55 Крим», «Пасс» і кооперативом «Бюро-55», які протягом тривалого часу фінансували РРК. З'ясувалося, що ці комерційні структури, практично нічого не виробляючи, взяли в держави 954,4 мільйона карбованців безпроцентних кредитів, заборгованість по несплаті податків у них становить 390,7 мільйона карбованців. А під час минулорічної голодовки голови РРК Юрія Мешкова йому було виділено на харчування і випивки понад 40 тисяч карбованців. Дві асоціації та кооператив всіляко жонглювали грошима, щедро отримуваними від України, оформили три фіктивні чеки на 875 мільйонів карбованців й перерахували ці кошти московському товариству з обмеженою відповідальністю «Компас ЛТД». Ведеться слідство.

Наведені факти викликали справжній вибух у депутатському корпусі. Юрій Мешков та ще кілька депутатів, нічого не пояснюючи, на знак «протесту» залишили зал.

Депутат Юрій Комов, який виступив від імені депутатських фракцій «Демократичний Крим» та «За громадянський мир і міжнаціональну злагоду», заявив, що «не можна піддаватися провокаціям Республіканського руху Криму та інших антиукраїнських організацій», запропонував прийняти Закон, привести Конституцію Республіки Крим у відповідність з українським законодавством.

Вирішили проголосувати за прийняття проекту Закону Республіки Крим «Про внесення змін та доповнень до Конституції Республіки Крим» за основу. 101 депутат висловився «за», 24 — «проти», 14 — утрималися.

Надійшла пропозиція ще раз обговорити проект Закону в постійних комісіях ВР Криму вранці 25 вересня.

Протягом цього дня прихильники Республіканського руху Криму, Російського товариства Криму та Всекримського руху виборців за Республіку Крим перекривали у Сімферополі дорогу транспортові, вдавалися до різного роду провокацій. Виникли зіткнення з міліцією та ЗМОПом, кількох чоловік госпіталізовано.

Олександр ПІЛАТ.

ЯКБИ ПРЕЗИДЕНТ І ПРЕМ'ЄР БУЛИ ФЕРМЕРАМИ,

ТО СТОЛИЦЕЮ ТРАКТОРОБУДУВАННЯ СТАВ БИ, НАПЕВНЕ, ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

— Саме таких машин чекають селяни. І чим швидше вони їх одержать, тим краще для всіх нас, — так відгукнувся про новинку ХТЗ — малогабаритний трактор Т-012, посидівши за його кермом і послухавши спеціалістів цього підприємства, Президент України Леонід Кравчук. А через деякий час ми мали можливість спостерігати, як подібного «малюка», так би мовити, осідлав і Прем'єр-міністр Вітольд Фокін. Щоправда, було це вже в Галичині, а творцем малогабаритного трактора «Прикарпатець» став колектив Івано-Франківського виробничого об'єднання «Карпатагромаш». І знову добрі слова на адресу колективу, який створив цей міні-трактор. Однак, коли на мить уявити, що Леонід Кравчук і Вітольд Фокін, ставши фермерами, придбали малогабаритну техніку, яку самі ж схвально оцінили, то впевнений, що Президент дуже скоро позаздрив би Прем'єрові. Чому? Про це й піде мова далі.

БЕЗ ЗАЙВИХ слів генеральний директор «Карпатагромашу» Ілля Заграновський просить продемонструвати можливості й одну з переваг свого «малюка». І ось переді мною розгортається цікава картина, схожа на змагання, коли дві команди намагаються перетягнути канат. Тільки одному «Прикарпатцеві» протистоять два міні-трактори — харківський і китайський. Незважаючи на те, що двигуни працюють на повну потужність, колеса крутяться в бік, протилежний від «Прикарпатця», харківський і китайський «малюки» змушені задкувати і підкорятися волі свого вочевидь сильнішого побратима. Та в тому й річ, що слово «сильніший» тут не зовсім підходить. Адже на Т-012 стоїть такий самий двигун, що й на «Прикарпатці». Тобто, потужність його — 12 кінських сил. Добрий десяток їх і в китайського малогабаритного трактора. Нічого не розуміючи, дивлюся на Іллю Заграновського і починаю здогадуватися, чому він так пишається творінням рук, а ще більше інтелектом свого колективу. А справді, те, чого зуміли досягти в ці важкі для нашої економіки роки агромашівці, інакше, ніж дивом, не назвеш...

Могли б собі люди жити без зайвих турбот. Як і раніше, возити «дипломати», напаковані «Українською з перцем» на ГАЗ, щоб «вибити» запчастини для автомобілів, які ремонтував цех. Не секрет, що й ремонтникам перепадало дещо «зліва». Одне слово, було це звичайне радянське підприємство, схоже на тисячі інших. І треба ж — посміхаються нині на заводі — обрали собі молодого, енергійного директора, який вирішив поставити все з ніг на голову, чи то точніше навпаки...

— Просто остогидло слухати пустопорожні балачки на найвищому рівні про малогабаритну техніку для села, — розповідає Ілля Заграновський. — Окрім того, побачив безперспективність повнокомплектного ремонту автомобілів. Щоб його робити, треба бути заводом-філіалом ГАЗу, а не ремонтною майстернею з вічною нестачею запчастин. Тому й загорілися ідеєю створити міні-трактор. Підібрали ініціативну групу спеціалістів з десяти чоловік, яка і стала, по суті, спеціалізованим конструкторським бюро. Спершу сподівалися на кооперацію, зверталися до науково-дослідних інститутів, підприємств, але все дарма. Інститути зі своїми тисячними колективами просто побоювалися братися за конструювання малогабаритного трактора, а заводи замовлення не виконували, слова не тримали. Однак колектив агромашівців вирішив твердо: дороги назад немає, і завдав увесь тягар турбот на себе. Працювали без вихідних, по 12—14 годин на добу. Розширили можливості експериментального цеху: креслення, відтворення його в деталях на тракторі, коректування. За рік пройшли шлях від нуля до втілення трактора в конструкторську документацію і далі — в експериментальний зразок. А якби все це робив проектний інститут, де трудяться тисячі спеціалістів? Років на п'ять затягли б роботу. Та ще й невідомо, яким був би той трактор...

Генеральний директор не перебільшує, коли каже, що робітники в нього — академіки своєї праці. Адже довелося власноруч виготовити більше як тисячу одиниць оснастки, штампів, прес-форм, кондукторів. А мозком і серцем нової справи стали конструктори, інженери Микола Мельничук, Григорій Войчак, Петро Наконечний, Іван Шевчук, Валерій Чайковський. Свою роль генеральний директор скромно замовчує, але від його друзів я знаю, що Ілля Заграновський днював і ночував на підприємстві. А при цьому ще й відбивав атаки тодішнього обкому компартії та міністерських чиновників, які не хотіли собі ніяких турбот, бо не вірили, що на підприємстві зможуть створити щось путнє. І помилилися. Бо вже в липні минулого року з конвеєра зійшов перший серійний «Прикарпатець». На сьогодні їх вже більше як 800.

Сімдесят відсотків комплектувальних до міні-трактора виготовляють на «Агромаші». Проте досягнення це, як вважає керівник, не від доброго життя. З підприємствами, які не додержували слова, дисципліни поставок, змушені були розпрощатись, бо безглуздо ставати банкрутами через недопостачання якогось гвинтика.

Нині агромашівці продовжують працювати над удосконаленням окремих вузлів і деталей, дизайном, оперативно реагують на зауваження власників «малюка». Відгуки, щоправда, в основному позитивні. Але Ілля Заграновський і його однодумці вважають, що вдосконаленню немає і не може бути меж. Найближчим часом, звичайно, не йдеться про підкорення американського, японського чи німецького ринку. Проте вже сьогодні немає відбою від замовників з Угорщини, Польщі, Болгарії.

Та агромашівці дбають передусім про насичення українського ринку. Саме з цією метою розширюють площі, щоб довести річний випуск «Прикарпатця» до 10 тисяч штук. Мета цілком реальна, але... Але все впирається в постачання, зокрема, двигунів. Бажано потужність збільшити на 5 кінських сил і щоб працювали не лише на бензині, а й на солярці, дизельному паливі. На жаль, таке могутнє об'єднання, як завод імені Малишева вже два роки обіцяє зробити двигун, але...

І ті 50 мільйонів, які завдяки народному депутатові Володимиру Пилипчукові, членам уряду Вікторові Ситнику та Григорію П'ятачеку були виділені «Карпатагромашу», — це краплина порівняно з коштами, які «з'їдає» ВПК, де чимало підприємств і цехів взагалі простоюють. А можна було б виготовляти не лише двигуни, а й навісні знаряддя 30 найменувань, на які розрахований тракторець. Одне слово, якби було бажання працювати. А приклад є з кого брати — з того ж Івано-Франківського «Карпатагромашу», де обсяги виробництва перевищили торішні, де не розганяють, а набирають працівників, будують житло, мають санаторій-профілакторій, теплиці, ферму, пасіку тощо. До речі, багатоквартирні будинки зводять неподалік підприємства. Тому питань щодо екології не виникає. Адже хто бажатиме зла собі чи своїм дітям і внукам?

І наприкінці свого знайомства з «Карпатагромашем» я попросив Іллю Заграновського поділитися секретом: завдяки чому «Прикарпатець» сильніший від двох тракторів такої ж потужності?

— Все дуже просто. Якщо харків'яни вирішили великий трактор зменшити до міні, то ми пішли зовсім іншим шляхом. Наш «малюк» захищений як винахід. У нього два ведучі мости, чотири бортові редуктори для підсилення кожного колеса. Завдяки цьому він розвиває тягове зусилля майже втричі більше, ніж Т-012. Це дає можливість перевозити на ньому півтори тонни вантажу, постійно працювати з двокорпусним плугом. При цьому за годину роботи витрачає лише три літри пального. Аби ще новий двигун, то...

Генеральний на мить вмовк, а я подумав: де ж ті люди, які справді прагнуть ринку? Аби скооперуватися з івано-франківським об'єднанням «Агропромашем», то разом змогли б витримати будь-які ринкові шторми. А якщо кожен пливтиме окремо на вутлому човникові, то до берега мало хто добереться.

Василь ТУГЛУК, спеціальний кореспондент «Голосу України».
Київ — Івано-Франківськ — Київ.

УКАЗ

Президента України

Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні

З метою забезпечення правової охорони об'єктів промислової власності, а також раціоналізаторських пропозицій і ефективного функціонування єдиної патентної системи в Україні та відповідно до пункту 7—4 статті 114—5 Конституції України **постановляю:**

Затвердити Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні.

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ,
18 вересня 1992 року

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ МІЖНАРОДНОГО ДНЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

У зв'язку з проведенням 1 жовтня Міжнародного дня людей похилого віку, проголошеного сорок п'ятою сесією Генеральної Асамблеї ООН, а також з метою привернути увагу суспільства до проблем людей похилого віку:

1. Створити організаційні комісії при Раді Міністрів Республіки Крим, державних адміністраціях областей, міст Києва і Севастополя для підготовки і проведення в Україні Міжнародного дня людей похилого віку.

Доручити комісіям:

провести до кінця 1992 року додаткове обстеження умов життя ветеранів, проаналізувати хід виконання Державної програми організації натуральної та грошової допомоги малозабезпеченим верствам населення, звернувши особливу увагу на допомогу їм у підготовці до зими, придбанні палива, заготівлі картоплі та овочів, ремонті житла;

організувати заходи, спрямовані на конкретну допомогу людям похилого віку (благодійні аукціони, збір коштів, речей, безкоштовні обіди тощо);

звернутися до трудових колективів підприємств, організацій, колгоспів, радгоспів, кооперативів, громадських організацій, релігійних конфесій, благодійних фондів з проханням надати можливу допомогу малозабезпеченим громадянам похилого віку.

2. Кабінету Міністрів України, Раді Міністрів Республіки Крим, державним адміністраціям областей, міст Києва і Севастополя:

вжити додаткових заходів до зміцнення матеріальної бази будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів, територіальних центрів обслуговування пенсіонерів, відділень соціальної допомоги на дому;

створити мережу магазинів по продажу продовольчо-промислових товарів і пунктів громадського харчування та побутового обслуговування з фіксованими цінами і цілеспрямованим набором товарів і послуг;

прискорити вирішення питання про виділення садово-городніх ділянок ветеранам та пільговий проїзд на транспорті до місця їх розташування;

розробити комплексну програму оздоровлення людей похилого віку на державному та регіональних рівнях.

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ,
24 вересня 1992 року

Бізнес-контакт

ІНТЕЛ: ми можемо піти в майбутнє разом

Саме так розпочав прес-брифінг у київському Будинку вчених менеджер з продажу продукції американської корпорації ІНТЕЛ Стів Чейз, оцінюючи перспективи України в комп'ютеризації.

Наша довідка: Корпорація ІНТЕЛ — найбільший у світі виробник мікропроцесорів. Більш як 80 відсотків персональних комп'ютерів світу обладнані мікропроцесорами ІНТЕЛ. У виробництві та продажу продукції корпорація значно випереджає узяті разом відомі фірми НЕК, МОТОРОЛА, ХІТАЧІ, МІЦУБІСІ. Торговий оборот фірми торік склав 5,5 мільярда доларів, чистий прибуток — 812 мільйонів. 95 відсотків персональних комп'ютерів колишнього СРСР базуються на мікропроцесор ІНТЕЛ-286.

Як відомо, донедавна в США існували обмеження щодо торгівлі з республіками СНД. Особливо це торкалося сучасних технологій, засобів зв'язку, комп'ютерної техніки. Тому не дивно, що до цього часу переважна більшість наших «персоналок» працює на мікропроцесорах шістнадцятибітових. А персоналки решти цивілізованого світу давно обладнані тридцятидвобітовими. А це і мікропроцесори ІНТЕЛ-486.

Тепер майже всі обмеження зняті.

Головною метою сьогоднішнього приїзду представників американської корпорації в Україну є ознайомлення наших споживачів з новітньою продукцією фірми і налагодження ділових зв'язків з українськими бізнесменами.

Для цього ІНТЕЛ підготував семінар, який кількома днями раніше вже пройшов у Харкові. Учора такий самий семінар відбувся і в актовому залі Київського політехнічного інституту.

Завершуючи зустріч, пан Чейз зізнався, що Україна є одним з найбільших потенційних ринків збуту продукції для ІНТЕЛу, тому фірма робитиме усе можливе, щоб зацікавити нас у співробітництві. І це нам буде вигідно.

Андрій БОЄЧКО.

Для енергозабезпечення народного господарства України потрібно не менше як 300 мільйонів тонн умовного палива. Самостійно свої потреби ми забезпечуємо на сьогодні десь близько до третини.

Територією України проходять газопроводи Росії і Туркменистану. Це, за міжнародними нормами, дасть нам майже 20 мільярдів кубометрів газу на рік.

Перспективні ресурси нафти в Україні оцінюють у 125 мільйонів тонн, і щорічно ми зможемо добувати до 5 мільйонів тонн. В той же час наші нафтопереробні заводи мають можливість переробляти 62 мільйони тонн нафти на рік. Проте глибина переробки сягає лише 50 відсотків, що робить нафтопереробні підприємства нерентабельними.

Україна володіє надзвичайно великими запасами вугілля. Тільки підготовлені до експлуатації родовища мають не менше ніж 10 мільярдів тонн енергетичного вугілля. Ресурси України сягають 100 мільярдів тонн. За інтенсивності видобутку до 240 мільйонів тонн на рік нам його вистачило б на 300—400 років.

Маємо величезні запаси вугілля і великі запаси урану, що дає нам можливість розвивати екологічно чисту національну енергетику і в майбутньому повністю забезпечити себе електроенергією.

Нас не туди штовхнули

ЖИТТЄВОЮ проблемою кожного суспільства є забезпечення його діяльності енергією. Первинними джерелами енергії в Україні є вугілля, газ, нафта, уран і так звані відновлювальні джерела: енергія річок, вітру, сонця, гарячих джерел, відходів сільського господарства тощо. Частка відновлювальних джерел у загальному виробництві енергії в республіці становить нині близько 3 відсотків і в оглядному майбутньому вона зростатиме повільно.

На даний час в Україні добувається близько 100 млн т енергетичного вугілля, що в перерахунку на умовне паливо (далі у. п.— прийнята в техніко-економічних розрахунках одиниця, яка служить для зіставлення теплової цінності різних видів органічного палива) становить 65 млн т у. п., 5 млн т нафти, з якої одержуємо 2,5 млн т мазуту або 3,4 млн т у. п., 22 млрд м³ газу, що дає 25,5 млн т у. п. В сумі це становить 94 млн т у. п.

А для енергозабезпечення народного господарства України потрібно не менше як 300 млн т у. п.

Паливо Україна ввозить в основному з Росії (тільки невелика кількість газу ввозиться з Туркменистану). Тож ми мали б ввозити щорічно 120 млрд м³ газу, що становить 138 млн т у. п. та 50 млн т нафти, з чого на наших підприємствах вироблялося б 25 млн т мазуту, чи 34 млн т у. п. До того ж ми ще ввозимо невелику кількість вугілля близько 10 млн. т. Імпорт нафти та газу — це основна стаття торговельного дефіциту України щодо Росії. Вартість імпортованих 50 млн т нафти коштуватиме (по 120 американських доларів за тонну) — 6 млрд американських доларів, а 120 млрд газу (по 80 американських доларів 1000 м³) — 9,6 млрд американських доларів. Таким чином разом матимемо 15,6 млрд американських доларів щорічно.

Чи може Україна стати енергетично самозабезпеченою державою? Так, Україна має для цього необхідні передумови. Розглянемо їх послідовно.

Складові енергетичної самозабезпеченості

ГАЗ. Власний видобуток у 1990 році становив 28 млрд м³, але впав у 1991 році до 22 млрд м³. Проте за інтенсифікації експлуатаційних робіт на вже підготовлених родовищах Україна може довести річний видобуток власного газу до 30 млрд м³, що становитиме понад 34 млн т у. п. Через територію України проходять газопроводи Росії і Туркменії. Це, за міжнародними нормами, дасть нам ще майже 20 млрд м³ на рік. Отже, можемо розраховувати на 50 млрд газу на рік. До того ж Україна володіє потужними газосховищами обсягом до 25 млрд м³, є можливості їх збільшення.

Україна має чудових спеціалістів, розвинену газову промисловість. Ми виробляємо газові труби, компресорні станції, турбіни та інше важливе устаткування. Ми створили незалежну асоціацію спеціалістів газової та нафтової промисловості. В завдання її входить повний комплекс робіт з розвідки, добування, експлуатації газових і нафтових родовищ, а також із транспортування.

На комунальні послуги ми споживаємо 17 млрд м³ газу. На виробництво електроенергії йде близько 34 млрд м³ газу. Ось цей обсяг газу, що йде на виробництво електроенергії, ми повинні поступово, але дуже енергійно максимально скоротити. Враховуючи можливості експлуатації нових родовищ, де, як підраховано, перспективні ресурси сягають 700 млрд м³, ми могли б з газом якось упоратись. Звичайно, необхідний був би ще певний його імпорт, проте не такий смертельно великий, як маємо нині.

НАФТА. На неї ми бідні. Перспективні ресурси нафти оцінюються в 125 млн т і щорічно ми зможемо добувати до 5 млн т. Наші нафтопереробні підприємства мають можливість переробляти 62 млн т нафти на рік. Як уже писалося, глибина переробки нафти близько 50 відсотків, внаслідок чого всі нафтопереробні підприємства нерентабельні.

Теперішнє господарство України споживає щорічно близько 10 млн т бензину та близько 14 млн т дизельного палива. З цими цифрами мусимо рахуватися. Для одержання такої кількості пального, за наших низькопродуктивних нафтопереробних підприємств потрібно імпортувати більше як 60 млн т нафти на суму близько 7,2 млрд американських доларів.

Якби ми довели глибину переробки нафти до 75 відсотків (у США вона сягає 90 відсотків, у ФРН — 83 відсотки), то щорічно економили б мінімум 2 млрд доларів США.

Україна виробляє мономери хлорвінілу, етилену, пропілену та інших, але їх полімеризація відбувається на підприємствах Росії, і вже звідти ми вдесятеро дорожче ввозимо пластмаси. Притому зовсім не маємо власного паперу. Але маємо величезні обсяги сільськогосподарської та іншої продукції, яку потрібно пакувати і зберігати. Подібна ситуація склалася також і у виробництві змащувальних речовин.

В Україні виробляється велика кількість мазуту, що є основною причиною дефіцитності нафтопереробної промисловості, близько 30 млн т (враховуючи нафтобітум). До 12 млн т мазуту вивозиться,— це створює дефіцит близько 120 млн американських доларів щорічно. Мазут хочуть купити в нас багато закордонних країн і ділків. І, на жаль, ця, деколи неконтрольована державою мафіозна операція наявна й дотепер.

На виробництво електро- і теплоенергії споживається близько 13 млн т мазуту. Тут ми знову маємо можливість зекономити, поступово замінивши мазут на інше паливо. Це відбуватиметься, зрештою, само собою, бо наслідком модернізації нафтопереробних заводів буде зменшення товарного мазуту.

Ігор ЮХНОВСЬКИЙ

ВУГІЛЛЯ. Із загального обсягу 160 млн т вугілля, що видобуваємо щорічно, маємо близько 100 млн т вугілля енергетичного. З них 37 млн т Міненерго витрачає на виробництво електро- і теплоенергії. Основним споживачем вугілля у країні є також металургія, яка бере до 28 млн т вугілля щорічно.

Україна має надзвичайно великі запаси вугілля. Тільки підготовлені до експлуатації родовища мають не менше ніж 10 млрд т енергетичного вугілля, ресурси ж України сягають 100 млрд т. Електроенергетика нині потребує 90 млн т у. п. У перерахунку на енергетичне вугілля це буде 140 млн т. Отже, щоб не використовувати газ чи мазут для виробництва електроенергії, нам додатково потрібно видобувати ще десь 100 млн т. В цілому потрібно було б довести виробництво вугілля до 240 млн т на рік. За такої інтенсивності видобутку нам би вистачило нашого вугілля на 300—400 років. Не потрібно забувати і про необхідність переробки вугільних шлаків, що у величезній кількості нагромадились і продовжують нагромаджуватися біля вугільних шахт Донбасу і Придніпров'я.

Запаси урану в Україні оцінюються на 50 тисяч тонн. Проте використання атомної енергії є для нас особливою проблемою, про що йтиметься далі.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ. Половину всього первинного палива (газу, вугілля, нафти, урану), яке має Україна сама чи одержує за імпортом, а також енергія рік, йде на вироблення електро- та теплоенергії. Тому звернімося до найголовнішого виду енергії — електроенергії. Бо коли говоримо про енергетичну самозабезпеченість, то під цим розуміємо головну самозабезпеченість України електричною енергією. Електростанції України виробляють 290 млрд квт-год. електричної енергії у рік за наявної потужності електростанцій у 47 млн. квт.

Величезні втрати електроенергії в промисловості призводять до високого енергоспоживання на одну людину в обсязі понад 5 тис. квт-год. у рік. Тут наше місце десь посередині світової шкали, проте споживання для комунальних потреб на одного міського жителя становить 1000 квт-год., і сільського — 500 квт-год. і є одним із найнижчих у світі.

Електрична енергія виробляється в основному тепловими електростанціями України. Серед них такі велетні, як Зміївська, Луганська, Курахівська, Вуглегірська, Старобешівська на Сході, Бурштинська і Добротвірська — на Заході, Запорізька, Трипільська, Криворізька — у Центрі та інші. Баланс електроенергії за типами станцій є такий: теплоелектростанції — 183 млрд квт-год. (66%), атомні електростанції — 77 млрд квт-год. (26%), гідроелектростанції— 10 млрд квт-год. (3%), решта припадає на блокстанції та локальні станції.

Стан електричного господарства України сумний. Більше ніж 20 відсотків його повністю зношені, 70 відсотків електрогенерувального устаткування відпрацювало свій ресурс. Протягом кількох десятків років на модернізацію теплоенергетичного господарства України не зверталось уваги. В особливо важкому стані перебувають електростанції Донбасу. Низька технологія спалювання вугілля, мазуту й газу призводить до величезних викидів шкідливих речовин в атмосферу та на поверхню землі. Тому в заміні існуючих теплових електростанцій новими екологічно чистими агрегатами зацікавлена не тільки Україна, а й світ, що нас оточує.

У колишньому СРСР було взято курс на розвиток атомної енергетики. На території України побудовано п'ять атомних електростанцій з сумарною потужністю майже 14 млн квт. Після закриття Чорнобильської станції потужність зменшиться до 10 млн кіловат.

Особливістю роботи атомних електростанцій є сталість їх режиму. Раз увімкнена атомна електростанція видає сталий потік енергії в електромережу.

Затверджена два десятиріччя тому політика розвитку атомної енергетики набула форми моди. І як наслідок не зверталося жодної уваги на підтримання в робочому стані та на модернізацію ТЕС республіки.

Гідроелектростанції України не мають істотного впливу на її енергетичне забезпечення. Нині основне завдання цих станцій — регулювання частоти — стійкості режимів енергосистеми України.

Критичний погляд на програму енергозабезпечення

ЦЯ ПРОГРАМА ґрунтується на енергетичному забезпеченні України за рахунок газових джерел Росії, Туркменистану та Казахстану. З метою підвищення ефективності роботи електростанцій пропонується

широке впр
газових уст
ві установк
турбінні а
їх дії поля
му викорис
циклі газов
бін. Вихідн
зового пот
турбіни ся
пература в
ри близько
В Украї

ЕНЕРГ
МОЖ
ПРО ПЕРЕБУДОВУ

центри б
в Миколає
жаль, спо
турбін на
бінному
припинено
ках. Тепе
ми стоїть
новлення
того, в Ук
ються ко
роботи н
вих ... ле
стан... м
Відсутній
випробува
це ставит
обхідністю
двох ...
доно...
набуття
їх споруд
ції. Одна
на 1 млн
коштуват
млн дола
гічно ста
ті, за вин
пеки вик
ті оксиді
ють для
малу кіл
умовах м
теж є ос

Програ
газових у
енергети
зростанн
зу, ...
на р...
затрати
1,6 млрд
річно. У
чається
рочення
ля в ене
ків у 199
ка в 20
вирішенн
собі соці
дустріал
головні
можемо
основне
України.
маємо с

А як
ни світу
тисячно
вести 7
цтва ел
Сполуче
збільши
гілля з
ці до 15
ці і м
2030 р
майже
сія пла
спираю
газ і н

Станція
Грейсва 1—4 У—230
Грейсва 5—8

...ли

і.— прийнята
ичних розра-
ня служить
ня теплової
видів орга-
) становить
5 млн т наф-
ржуємо 2,5
ю 3,4 млн т
м³ газу, що
у. п. В сумі
млн т у. п.
забезпечення
дарства Ук-
не менше як

Їна ввозить
Росії (тільки
сть газу вво-
ркменистану).
ввозити що-
м³ газу, що
млн т у. п. та
и, з чого на
ствах вироб-
н т мазуту,
п. До того ж
невелику
я близько 10
нафти та га-
стаття тор-
диту України
ртість імпор-
т нафти кош-
0 американ-
а тонну) — 6
ьких доларів,
(по 80 аме-
арів 1000
американ-
Таким чином
о 15,6 млрд
доларів що-

раїна стати
мозабезпече-
Так, Україна
необхідні пе-
яннемо їх по-

...ої

Наші нафто-
приємства ма-
переробляти
на рік. Як
либина пере-
изько 50 від-
чого всі
підприємства

господарство
ває щорічно
т бензину
лн т дизель-
ицими цифра-
уватися. Для
кількості
ших низько-
афтопереробо-
потрібно ім-
не як 60 млн
близько 7,2
ських дола-

и глибину пе-
до 75 відсот-
на сягає 90
Н — 83 від-
економі-
млрд доларів

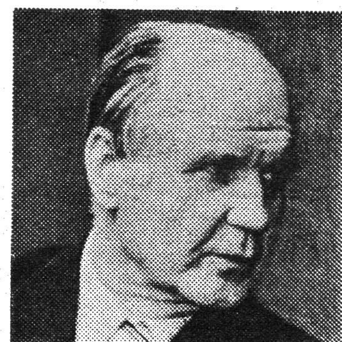
бляє мономе-
тилену, про-
але їх полі-
вуватися на
Росії, і вже
тити дорож-
стмаси. При-
аємо власно-
маємо вели-
ільськогоспо-
ї продукції,
кувати і збе-
а ситуація
і у вироб-
ільних речо-

виробляється
мазуту, що
чиною дефі-
топереробної
близько 30
очи нафтобі-
лн т мазуту
створює
120 млн
доларів що-
очуть купити
закордонних

ЕНЕРГЕТИЧНУ КРИЗ[illegible] МО[illegible]НА ОБМИНУТ[illegible]

ПРО ПЕРЕБУДОВУ СТРУКТУРИ ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ (ЕНЕРГЕТ...

Ігор ЮХНОВСЬКИЙ

країі і ділків. І, на жаль, ця, деколи неконтрольована державою мафіозна операція наявна й дотепер.

На виробництво електро- і теплоенергії споживається близько 13 млн т мазуту. Тут ми знову маємо можливість зекономити, поступово замінивши мазут на інше паливо. Це відбуватиметься, зрештою, само собою, бо наслідком модернізації нафтопереробних заводів буде зменшення товарного мазуту.

ВУГІЛЛЯ. Із загального обсягу 160 млн т вугілля, що видобуваємо щорічно, маємо близько 100 млн т вугілля енергетичного. З них 37 млн т Міненерго витрачає на виробництво електро- і теплоенергії. Основним споживачем вугілля у країні є також металургія, яка бере до 28 млн т вугілля щорічно.

Україна має надзвичайно великі запаси вугілля. Тільки підготовлені до експлуатації родовища мають не менше ніж 10 млрд т енергетичного вугілля, ресурси ж України сягають 100 млрд т. Електроенергетика нині потребує 90 млн т у. п. У перерахунку на енергетичне вугілля це буде 140 млн т. Отже, щоб не використовувати газ чи мазут для виробництва електроенергії, нам додатково потрібно видобувати ще десь 100 млн т. В цілому потрібно було б довести виробництво вугілля до 240 млн т на рік. За такої інтенсивності видобутку нам би вистачило нашого вугілля на 300—400 років. Не потрібно забувати і про необхідність переробки вугільних шлаків, що у величезній кількості нагромадились і продовжують нагромаджуватися біля вугільних шахт Донбасу і Придніпров'я.

Запаси урану в Україні оцінюються на 50 тисяч тонн. Проте використання атомної енергії є для нас особливою проблемою, про що йтиметься далі.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ. Половину всього первинного палива (газу, вугілля, нафти, урану), яке має Україна сама чи одержує за імпортом, а також енергія рік, йде на вироблення електро- та теплоенергії. Тому звернімося до найголовнішого виду енергії — електроенергії. Бо коли говоримо про енергетичну самозабезпеченість, то під цим розуміємо головну самозабезпеченість України електричною енергією. Електростанції України виробляють 290 млрд квт-год. електричної енергії у рік за наявної потужності електростанцій у 47 млн. квт.

Величезні втрати електроенергії в промисловості призводять до високого енергоспоживання на одну людину в обсязі понад 5 тис. квт-год. у рік. Тут наше місце десь посередині світової шкали, проте споживання для комунальних потреб на одного міського жителя становить 1000 квт-год., і сільського — 500 квт-год. і є одним із найнижчих у світі.

Електрична енергія виробляється в основному тепловими електростанціями України. Серед них такі велетні, як Зміївська, Луганська, Курахівська, Вуглегірська, Старобешівська на Сході, Бурштинська і Добротвірська — на Заході, Запорізька, Трипільська, Криворізька — у Центрі та інші. Баланс електроенергії за типами станцій є такий: теплоелектростанції — 183 млрд квт-год. (66%), атомні електростанції — 77 млрд квт-год. (26%), гідроелектростанції — 10 млрд квт-год. (3%), решта припадає на блокстанції та локальні станції.

Стан електричного господарства України сумний. Більше ніж 20 відсотків його повністю зношені, 70 відсотків електроенергувального устаткування відпрацювало свій ресурс. Протягом кількох десятків років на модернізацію теплоенергетичного господарства України не зверталось уваги. В особливо важкому стані перебувають електростанції Донбасу. Низька технологія спалювання вугілля, мазуту й газу призводить до величезних викидів шкідливих речовин в атмосферу та на поверхню землі. Тому в заміні існуючих теплових електростанцій новими екологічно чистими агрегатами зацікавлена не тільки Україна, а й світ, що нас оточує.

У колишньому СРСР було взято курс на розвиток атомної енергетики. На території України побудовано п'ять атомних електростанцій з сумарною потужністю майже 14 млн квт. Після закриття Чорнобильської станції потужність зменшиться до 10 млн кіловат.

Особливістю роботи атомних електростанцій є сталість їх режиму. Раз увімкнена атомна електростанція видає сталий потік енергії в електромережу.

Затверджена два десятиріччя тому політика розвитку атомної енергетики набула форми моди. І як наслідок не зверталося жодної уваги на підтримання в робочому стані та на модернізацію ТЕС республіки.

Гідроелектростанції України не мають істотного впливу на її енергетичне забезпечення. Нині основне завдання цих станцій — регулювання частоти — стійкості режимів енергосистеми України.

широке впровадження парогазових установок. Парогазові установки — це сучасні турбінні агрегати. Принцип їх дії полягає в послідовному використанні в робочому циклі газової та парової турбін. Вихідна температура газового потоку на лопатки турбіни сягає 1200°, а температура відпрацьованої пари близько 500—600°С.

В Україні є два великих центри будівництва турбін: в Миколаєві й у Харкові. На жаль, спорудження великих турбін на Харківському турбінному заводі практично припинено в сімдесятих роках. Тепер перед харків'янами стоїть завдання про відновлення їх випуску. Крім того, в Україні не виробляються котли, необхідні для роботи надпотужних теплових [illegible]електростанці[illegible] як і станці[illegible] меншої по[illegible]жності. Відсутній також стенд для випробування агрегатів. Все це ставить Україну перед необхідністю закупівлі однієї-двох [illegible]електростан[illegible] за кордоно[illegible]ожливо, [illegible]алії та набуття необхідного досвіду їх спорудження і експлуатації. Одна парогазова станція на 1 млн кіловат потужності коштуватиме близько 600 млн доларів США. Екологічно станції порівняно чисті, за винятком певної небезпеки викиду значної кількості оксидів азоту, і вимагають для своєї роботи зовсім малу кількість води, що в умовах маловоддя України теж є особливо важливим.

Програма розвитку парогазових установок в електроенергетиці передбачає різке зростання використання газу, [illegible]ш як на 2[illegible]млрд м³ на р[illegible]це потягн[illegible]одаткові затрати на паливо близько 1,6 млрд доларів США щорічно. У програмі передбачається також відносне скорочення використання вугілля в енергетиці з 34 відсотків у 1990 році до 31 відсотка в 2005 році. Проте таке вирішення завдання криє в собі соціальні збурення в індустріальному Донбасі. І це головні причини, чому ми не можемо перейти на газ як на основне паливо в енергетиці України. До того ж ми не маємо свого газу.

А як же чинять інші країни світу? Франція до двохтисячного року планує перевести 70 відсотків виробництва електрики на вугілля. Сполучені Штати планують збільшити використання вугілля з 900 млн т в 1990 році до 1550 млн т у 2010 році і майже 2600 млн т у 2030 році, тобто зростання майже на 300 відсотків. Росія планує свою енергетику, спираючись в основному на газ і на парогазові установки. Хоч втрати, які має Росія під час видобування та транспортування нафти й газу, перевищують кількість енергії, що виробляється усіма атомними електростанціями Росії.

Друга частина енергетичної програми передбачає можливість введення в дію недобудованих блоків Хмельницької (1 блок), Рівненської (1 блок) і Запорізької (1 блок) атомних електростанцій. Це дало б додатково потужність 3 млн квт і енергії — 20 млрд квт-год. на рік. Для введення трьох нових блоків АЕС потрібно затратити на будівельно-монтажно-налагоджувальні роботи близько 0,4 млрд доларів США. Крім того, Україна не має власного ядерного пального. В Жовтих Водах здійснюємо первинне збагачення урану до концентрації 0,7 відсотків ізотопів урану-235. Пальне такої низької концентрації непридатне для застосування в атомних електростанціях України. Реактори типу ВВЕР, що тут працюють, потребують уран, збагачений до 5—6 відсотків. Таке пальне ми змушені закуповувати в Росії. На десять діючих блоків ми закуповуємо пального майже на 100 млн доларів США в рік. Три нових блоки, якби їх увімкнути, вимагатимуть додаткових витрат на пальне майже на 50 млн доларів США. Таким чином, введення в дію нових блоків призведе до значних додаткових витрат.

Основною вимогою до атомних станцій є їх безпека. Вважається, що нові блоки ВВЕР будуть значно безпечнішими від тих блоків ВВЕР, що працюють нині. Створена програма реконструкції діючих енергоблоків, яка дасть змогу зменшити ймовірність допустимого аварійного викиду до величини 1 на 3 мільйони реакторних років, що, звичайно, краще від чинних світових стандартів. Але наскільки реальна ця програма. За оцінками програми Зелений Світ, вдосконалення коштуватиме приблизно від 500 млн до 1,5 млрд доларів США на один реактор.

Після об'єднання двох Німеччин авторитетні групи західних спеціалістів ґрунтовно обстежили реактори ВВЕР, які були встановлені СРСР в Східній Німеччині, і виявилося, що головна біда не в застарілій електроніці, бо її можна замінити.

Для прикладу в таблиці 1 наведено пропозиції щодо розв'язання проблеми реакторів у Грейсвальді (колишня НДР).

ТАБЛИЦЯ 1.

Станція	Пропозиція	Вартість	Рішення
Грейсвальд 1—4 У—230	Повна реконструкція за стандартами ФРН	200 млн американських доларів	Закрити у зв'язку з великим ризиком
Грейсвальд 5—8	Реконструкція за західними взірцями	280 млн — 1,1 млрд американських доларів на один реактор	Закрити у зв'язку з великими витратами

На Рівненській атомній електростанції встановлено два реактори ВВЕР-и моделі У-213 і один моделі У-320. На Хмельницькій, Південно-Українській, Запорізькій і один реактор на Рівненській мають тип У-320. Загальними для всіх систем є підвищена крихкість корпусу реактора, корозія труб, недостатні розміри самого корпусу, що не забезпечують достатнього водяного буфера між нейтроногенерувальним паливом і стінками, надто висока ймовірність відмови аварійної системи вимкнення реактора та інші.

Усі ці чинники стверджують, що доведення наявних

атомних с...
техніки без...
го світу ко...
но дорожче...
ня нових е...
не торкнул...
монтажу а...
станцій п...
експлуатац...
оцінками, ...
ватиме мі...
кожний од...
ват потужн...

Підсумов...
міркування ...
розвитку ...
ни, подаме...
таблиці на...
бівартості ...
електростан...
ті та вугіл...
роелектрост...

ТАБЛИЦЯ 2. ЕНЕРГЕТИКА УКРАЇНИ В 19...

1) Розподіл виробництва електроенергії за рі... тростанцій, млрд квт-г.

ТЕС	АЕС	ГЕС
182,501	75,131	11,905
66%	27%	4%

2) Розподіл виробництва електроенергії з ... них видів палива у млрд квт-год. та відсоток ... робництва електроенергії.

Вугілля	Газ	Мазут	Уран	Во...
60,2	76,4	38	75,131	11,[illegible]
21,7%	27,6%	13,7%	27%	4%

3) Обсяг палива, використаного для виробниц... млн т. (млрд куб. м)

Вугілля	Газ	Мазут	Уран
36,7	30,3	11	—

4) Середня світова ціна палива, доларів за то...

Вугілля	Газ	Мазут	
20	80	63	10 млн дола... вантаження ... на 1 млн квт...

5) Вартість палива, використаного для виробн... гії, млн доларів

Вугілля	Газ	Мазут
734	2424	693

6) Вартість палива на одну вироблювану кв... гії (доларів за квт-год.)

Вугілля	Газ	Мазут
0,012	0,031	0,018 *

* Якщо врахувати нерентабельність нафтопер... до 15 доларів за тонну, то вартість електро... з мазуту, становитиме від 0,02 до 0,026 долар...

7) Собівартість електроенергії (вважалося, щ... становить 68 відсотків повної собівартості еле... рів за квт-год.

Вугілля	Газ	Мазут
0,0176	0,047	від 0,029 до 0,038

8) Нерентабельність виробництва електроенер... ношення повної собівартості електроенергії ви... виду палива в Україні до світової собівартос... виробленої з цього ж виду палива), %

Вугілля	Газ	Мазут	Уран
58	155	95—125	89

Якщо взяти до уваги, що собівартість електроенергії у світі в середньому становить 0,0304 долара за 1 квт-год, то з таблиці видно, що всі електростанції України, які працюють на газі, нерентабельні. Цей факт очевидний і без порівняння зі світовою собівартістю. Комерційна ціна 1 квт-год. становить 0,04 долара. В даний час ми намагаємося продати за кордон до 10 млрд. квт-год. електроенергії бодай би за 0,03 долара за квт-год., а це свідчить, що електростанції на газі завдають нам збитків. На межі збиткових — електростанції, що працюють на мазуті.

Щодо електростанцій, які працюють на вугіллі, то во-

ни «надто ...
собівартість ...
становить 5...
вої собіварт...
цього є не...
екологічних ...
ливі викиди...
фічно велин...
ім'я чого м...
затрукюєси ...
пливає висн...
повинно б ...
тростанціям, ...
на вугіллі ...
кожну тисяч...
ловат-годин...
ба спрямову...
струкцію та ...
Ми мало ...
дослідженн...
станцій. Пот...
пружувати ...
нити факт ...

Критичний погляд на програму енергозабезпечення

ЦЯ ПРОГРАМА грунтується на енергетичному забезпеченні України за рахунок газових джерел Росії, Туркменистану та Казахстану. З метою підвищення ефективності роботи електростанцій пропонується

ГОЛОС України

ваджження паро-
овок. Парогазо-
— це сучасні
егати. Принцип
є в послідовно-
нні в робочому
та парової тур-
температура га-
ку на лопатки
1200°, а тем-
працьованої па-
00—600°С.
є два великих

ки. Хоч втрати, які має Росія під час видобування та транспортування нафти й газу, перевищують кількість енергії, що виробляється усіма атомними електростанціями Росії.

Друга частина енергетичної програми передбачає можливість введення в дію недобудованих блоків Хмельницької (1 блок), Рівненської (1 блок) і Запорізької (1

На Рівненській атомній електростанції встановлено два реактори ВВЕР-и моделі У-213 і один моделі У-320. На Хмельницькій, Південно-Українській, Запорізькій і один реактор на Рівненській мають тип У-320. Загальними для всіх систем є підвищена крихкість корпусу реактора, корозія труб, недостатні розміри самого корпусу, що не

атомних станцій до вимог техніки безпеки цивілізованого світу коштуватимуть значно дорожче, ніж спорудження нових електростанцій. Ми не торкнулися питання демонтажу атомних електростанцій після 30 років їх експлуатації. За світовими оцінками, демонтаж коштуватиме мільярди доларів на кожний один мільйон кіловат потужності.

...ЕТИЧНУ КРИЗУ ...НА ОБМИНУТИ

...СТРУКТУРИ ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ (ЕНЕРГЕТИКА)

ництва турбін:
у Харкові. На
кення великих
ківському тур-
ді практично
сімдесятих ро-
ред харків'яна-
дання про від-
ипуску. Крім
і не виробля-
необхідні для
тужних тепло-
танці як і
ої по...кності.
ож стенд для
агрегатів. Все
аїну перед не-
купівлі однієї-
ган за кор-
во, ...алії та
ідного досвіду
я і експлуата-
газова станція
зат потужності
близько 600
США. Еколо-
порівняно чис-
певної небез-
ачної кількос-
оту, і вимага-
роботи зовсім
води, що в
ддя України
важливим.

озвитку паро-
вок в електро-
едбачає різке
користання га-
а 2 млрд м³
яги ...одаткові
иво близько
ів США що-
рамі передба-
відносне ско-
истання вугіл-
і з 34 відсот-
до 31 відсот-
і. Проте таке
дання криє в
збурення в ін-
Донбасі. І це
и, чому ми не
и на газ як на
в енергетиці
того ж ми не
у.

ять інші краї-
нція до двох-
планує пере-
тків виробни-
на вугілля.
ати планують
ристання ву-
т в 1990 ро-
т у 2010 ро-
600 млн т у
о зростання
відсотків. Ро-
о енергетику,
основному на
азові установ-

блок) атомних електростанцій. Це дало б додаткову потужність 3 млн квт і енергії — 20 млрд квт-год. на рік. Для введення трьох нових блоків АЕС потрібно затратити на будівельно-монтажно-налагоджувальні роботи близько 0,4 млрд доларів США. Крім того, Україна не має власного ядерного пального. В Жовтих Водах здійснюємо первинне збагачення урану до концентрації 0,7 відсотків ізотопів урану-235. Пальне такої низької концентрації непридатне для застосування в атомних електростанціях України. Реактори типу ВВЕР, що тут працюють, потребують уран, збагачений до 5—6 відсотків. Таке пальне ми змушені закуповувати в Росії. На десять діючих блоків ми закуповуємо пального майже на 100 млн доларів США в рік. Три нових блоки, якби їх увімкнути, вимагатимуть додаткових витрат на пальне майже на 50 млн доларів США. Таким чином, введення в дію нових блоків призведе до значних додаткових витрат.

Основною вимогою до атомних станцій є їх безпека. Вважається, що нові блоки ВВЕР будуть значно безпечнішими від тих блоків ВВЕР, що працюють нині. Створена програма реконструкції діючих енергоблоків, яка дасть змогу зменшити ймовірність допустимого аварійного викиду до величини 1 на 3 мільйони реакторних років, що, звичайно, краще від чинних світових стандартів. Але наскільки реальна ця програма. За оцінками програми Зелений Світ, вдосконалення коштуватиме приблизно від 500 млн до 1,5 млрд доларів США на один реактор.

Після об'єднання двох Німеччин авторитетні групи західних спеціалістів грунтовно обстежили реактори ВВЕР, які були встановлені СРСР в Східній Німеччині, і виявилося, що головна біда не в застарілій електроніці, бо її можна замінити.

Для прикладу в таблиці 1 наведено пропозиції щодо розв'язання проблеми реакторів у Грейсвальді (колишня НДР).

ТАБЛИЦЯ 1.

Пропозиція	Вартість	Рішення
Повна реконструкція за стандартами ФРН	200 млн американських доларів	Закрити у зв'язку з великим ризиком
Реконструкція за західними взірцями	280 млн — 1,1 млрд американських доларів на один реактор	Закрити у зв'язку з великими витратами

забезпечують достатнього водяного буфера між нейтроногенерувальним паливом і стінками, надто висока ймовірність відмови аварійної системи вимкнення реактора та інші.

Усі ці чинники стверджують, що доведення наявних

Підсумовуючи наведені міркування над програмою розвитку енергетики України, подамо ще табл. 2. В таблиці наведено оцінки собівартості діючих теплових електростанцій на газі, мазуті та вугіллі, атомних і гідроелектростанцій України.

ТАБЛИЦЯ 2. ЕНЕРГЕТИКА УКРАЇНИ В 1991—1992 РОКАХ

1) Розподіл виробництва електроенергії за різними видами електростанцій, млрд квт-г.

ТЕС	АЕС	ГЕС	інші
182,501	75,131	11,905	7,106
66%	27%	4%	3%

2) Розподіл виробництва електроенергії з використанням різних видів палива у млрд квт-год. та відсоток до загального виробництва електроенергії.

Вугілля	Газ	Мазут	Уран	Вода	Інші
60,2	76,4	38	75,131	11,905	7,106
21,7%	27,6%	13,7%	27%	4%	3%

3) Обсяг палива, використаного для виробництва електроенергії, млн т. (млрд куб. м)

Вугілля	Газ	Мазут	Уран	Вода
36,7	30,3	11	—	—

4) Середня світова ціна палива, доларів за тонну

Вугілля	Газ	Мазут	Уран
20	80	63	10 млн доларів за річне завантаження одного реактора на 1 млн квт

5) Вартість палива, використаного для виробництва електроенергії, млн доларів

Вугілля	Газ	Мазут	Уран
734	2424	693	140

6) Вартість палива на одну вироблювану квт-год. електроенергії (доларів за квт-год.)

Вугілля	Газ	Мазут	Уран
0,012	0,031	0,018 *	0,0186

*** Якщо врахувати нерентабельність нафтопереробки в обсязі від 5 до 15 доларів за тонну, то вартість електроенергії, виробленої з мазуту, становитиме від 0,02 до 0,026 долара за тонну.**

7) Собівартість електроенергії (вважалося, що вартість палива становить 68 відсотків повної собівартості електроенергії), доларів за квт-год.

Вугілля	Газ	Мазут	Уран
0,0176	0,047	від 0,029 до 0,038	0,027

8) Нерентабельність виробництва електроенергії в Україні (відношення повної собівартості електроенергії виробленої з даного виду палива в Україні до світової собівартості електроенергії, виробленої з цього ж виду палива), %

Вугілля	Газ	Мазут	Уран	Вода
58	155	95—125	89	24

Якщо взяти до уваги, що собівартість електроенергії у світі в середньому становить 0,0304 долара за 1 квт-год, то з таблиці видно, що всі електростанції України, які працюють на газі, нерентабельні. Цей факт очевидний і без порівняння зі світовою собівартістю. Комерційна ціна 1 квт-год. становить 0,04 долара. В даний час ми намагаємося продати за кордон до 10 млрд. квт-год. електроенергії бодай би за 0,03 далара за квт-год., а це свідчить, що електростанції на газі завдають нам збитків. На межі збиткових — електростанції, що працюють на мазуті.

Щодо електростанцій, які працюють на вугіллі, то вони «надто рентабельні» — собівартість кіловат-години становить 58 відсотків світової собівартості. Причиною цього є невиконання ТЕС екологічних вимог, бо шкідливі викиди просто катастрофічно великі. Питається в ім'я чого ми систематично затруюємося. Зі сказаного випливає висновок: Міненерго повинно б повертати електростанціям, що працюють на вугіллі 12 доларів за кожну тисячу вироблених кіловат-годин. І ці гроші треба спрямовувати на реконструкцію та на екологію.

Ми мало відвели місця дослідженню гідроелектростанцій. Потрібно сильно напружувати уяву, щоб пояснити факт спорудження на Дніпрі такої великої кількості гідроелектростанцій. Якщо врахувати ціну землі, що її залито водою, вартість знищених людських господарств, то матимемо феномен бездумності у спорудженні Каховського гідровузла. Збитки від існування його сягають мільярдів доларів кожні десять років.

Яку стратегію обрати?

ЩОБ ВІДПОВІСТИ на це запитання, потрібно поглянути на енергетичну стратегію світу. Чому німці, французи, американці, а слідом за ними і ввесь цивілізований світ повернулися до використання вугілля. Це сталося тому, що створено нові надзвичайно ефективні системи котлів, у яких можна спалювати низькосортне вугілля з теплотворною здатністю 4500—6000 кілокалорій на кілограм, зольністю — до 35 відсотків, вмістом сірки — до 5 відсотків та з іншими домішками. Також спалюється шлам фабрик збагачення вугілля і навіть той шлам, який уже у териконах, та сире вугілля.

Словом, створено досконалі агрегати, що працюють на дешевому і досить брудному паливі. Відбувається практично повне спалювання органіки, а шкідливі викиди у стократ менші за ті, що їх ми маємо нині на наших ТЕС.

Чудову допомогу в розумінні цих проблем надала нам виставка енергетики Франції, що відбулася в Києві на початку цього літа. Вивчивши матеріали ще раз, переконуєшся, як досконало можна побудувати чисту вугільну теплову станцію, використавши все можливе від того, що було на станції старій.

Важливим є факт будівництва нових електростанцій з комбінованими котлами СЕВ і газових турбін. Існують станції, де паливом є газ, одержаний через газифікацію вугілля.

На жаль, з проблем модернізації наших теплових електростанцій ми безнадійно відстали і в науці, і в індустрії. Та попри це, модернізація наявних теплових станцій, відкриття нових шахт на Донеччині, у Придніпров'ї, Львівсько-Волинському басейні та спорудження на їх основі екологічно чистих електростанцій — єдина розумна генеральна лінія розвитку енергетики України.

Такий шлях розв'язує цілу низку тугих вузлів економіки і соціального життя України. По-перше, станції чисті, й у результаті їх введення очищатиметься атмосфера та земля. По-друге, вони використовують ті відходи, які ніхто не купить, і які створюють гори шламу. Все це піде в діло. По-третє, розв'язуються важкі соціальні проблеми Донбасу, люди матимуть роботу й роботу ефективну, корисну. По-четверте, створюючи нові теплові електростанції, використовуватимемо наші турбіни, насоси та інше обладнання, наш метал. Тому нові станції не коштуватимуть мільярдів доларів кожна, а значно менше.

Ми негайно повинні почати серію досліджень над можливими місцями встановлення нових електростанцій. Нові теплові електростанції повинні бути прив'язаними до вугільних шахт, шламових териконів чи іншого виду пального. Потрібно пам'ятати, що вміст сірки в нашому вугіллі може сягати 15 відсотків.

Для України становить певний інтерес і атомна енергетика, що базується не на реакторах ВВЕР, а на реакторах типу CANDU. На цих реакторах побудовано ядерну енергетику Канади. За останніми дослідженнями агентства атомної енергії ОЕСР, канадські атомні електростанції є найбільш економічними порівняно з іншими АЕС. За станом на 1989 рік чотири реактори типу CANDU входили до десятки кращих реакторів світу. Всього у світі встановлено понад 30 реакторів CANDU, загальна потужність яких 19 млн. квт. Реактори CANDU працюють на слабо збагаченому урані, якраз такого типу, що його виробляють в Україні.

Віддаючи повний пріоритет розвиткові вугільних і вугільно-газових електростанцій типу циркулювального киплячого шару (CFB), ми разом з цим не можемо залишати досліджень над створенням безпечних атомних електростанцій.

Маємо також перспективу повного внутрішнього (враховуючи плату за транспортування газу через територію України) забезпечення газом. Нафту купувати будемо, але вже сьогодні слід подумати, кому продати одну третину нафтоперегінних заводів. Потрібно почати опрацювання докладної, прив'язаної до окремих місць, до окремих підприємств і установ модернізації наявних і створення нових сучасних шахт і електростанцій. Нарешті, звернімося до проблеми енергоощадності. Бо наші вироби не найкращі в світі, але для їх виробництва затрачуємо в середньому у 5 разів більше енергії, ніж це роблять за кордоном.

Проблема економії енергії є першочерговою. Разом з природним спадом виробництва елементарні заходи щодо економії світла та пального, утеплення приміщень і житла принесуть нам не менше ніж 10 відсотків економії енергії. Нашій електротехнічній промисловості доцільно було б негайно організувати виробництво сучасних економічних і довговічних освітлювальних ламп, різноманітних систем реле та вимикачів. Безумовно, що основна енергоощадність має досягатися у важкій промисловості й у машинобудуванні. Тут ми маємо резерви порядку 30 відсотків від наявного споживання. Можна, звичайно, говорити про впровадження установок сухого гасіння коксу, зміну технологій у доменних печах, будівництво багатотоннажних електродугових печей, підвищення глибини переробки нафти, виготовлення нових будівельних матеріалів і багато іншого. Це все буде в майбутньому і до розгляду цих проблем ми перейдемо у відповідному місці.

Сьогодні ж за наявних агрегатів ми можемо економити електроенергію і тепло за рахунок організаційних заходів. В якості палива використовується газ, мазут і різного типу вугілля. Кожний тепловий агрегат має свій режим згорання і відповідне до цього паливо. Не слід змішувати різні палива, один тип палива замінювати іншим. Тільки від правильного розподілу типів палива за типами агрегатів, в яких воно спалюється, можна зекономити ще до 10 відсотків загальної кількості палива, а це майже 2 мільярди доларів щорічно.

Все це реальні заходи, хоч і велика робота.

Телеграфним рядком із Запоріжжя

ДО КРАЩИХ ЧАСІВ

Жоден з районів області не виконав держзамовлення з продажу державі хліба. Колгоспи і радгоспи Оріхівщини, наприклад, відправили на елеватори лише половину того, що планувалося.

ДЕНЬ ПЕРЕСЕЛЕННЯ

У Приморському районі відбулися урочистості з нагоди 130-річчя переселення болгар на українське Приазов'я. На святкуванні побувала делегація з Болгарії, очолювана віце-президентом цієї держави Благою Димитровою.

ЗНОВУ КОНКУРС

Багаторічні дебати довкола спорудження пам'ятника Тарасові Шевченку у Запоріжжі досі нічого не дали: журі не змогло вибрати скільки-небудь привабливий проект. Тепер оголошено новий конкурс. Тим часом зібрані пожертви тануть внаслідок інфляції.

ЧЕРГА — ЗА «БОГОМ»

Попри всі незгоди, Запоріжжя впевнено побило рекорд серед міст України у прийомах астрологів, екстрасенсів, психотерапевтів, котрі полюбляють проводити свої сеанси чорної або білої магії в Палаці спорту чи на стадіоні «Металург». Днями довірливі запоріжці підпадуть під вплив «Богині здоров'я» (так в афіші називає себе Валентина С.).

БРАВО, ЖІНКИ!

Футбольна команда «Іскра» гратиме у вищій лізі жіночого чемпіонату України.

ГРАЄ ЯН ТАБАЧНИК

Запорізька єврейська група «Новий день» стала лауреатом першої премії Міжнародного фестивалю «Доля» у Чернівцях. Заслужений артист України Ян Табачник, який недавно рік гастролював в Австралії, отримав приз «Золотий акордеон».

ПОМОЛИМОСЬ

При школі-інтернаті № 6 відкрито духовне училище, випускники якого працюватимуть у молитовних будинках і нестимуть Слово Боже російською мовою.

Олександр МИХАЙЛЮТА.

Відродження

КОЗАК НЕ НУДЬГУЄ

Коли Петро Перший вручив січовикам печатку, ті здивувались і образились: то був козак з люлькою, що сидів верхи на бочці з оковитою. Образилися, бо почуття внутрішньої гідності викликало протест: не пияки ми, нічого нас принижувати! І зауважте, що образилися люди, а вже потім козаки, люди, а вже потім українці, адже так могло статися з будь-ким на їхньому місці. І я добре розумію, отамана Українського козацтва Євгена Петренка, коли він обурюється, як тільки чує про «шароварництво». Обурюється як скривджена людина, яку зачепили за живе, а вже потім як отаман, котрий має дипломатично спілкуватися з представниками засобів масової інформації.

Українство і козацтво — невичерпна, як Дніпро, тема, до якої прибуває і прибуває. Днями прийшла звістка з Батурина від отамана Чернігівського про створення ще однієї козацької сотні — і кількість козаків в Україні, за підрахунками канцелярії, сягнула за 15 тисяч. З огляду на те, що два роки тому починали практично з нуля, а сьогодні на розрахунковому рахунку канцелярії 800 тисяч карбованців, надійний контакт з діаспорою і, нехай навіть на словах під час швидкоплинної зустрічі, підтримка Президента України Л. Кравчука, — українське козацтво варте того, щоб з ним рахувались. Принаймні про це козаки збираються загомоніти вже 13 жовтня на своїй третій Великій Раді, що має відбутися на території Міжнародного центру культури і мистецтва, який кияни за звичкою називають Жовтневим палацом. Передбачаються вибори гетьмана і старшини, передача Козацького прапора, який перебуває, як і генеральна булава, у еміграції, офіційний вступ організації до Києво-Могилянського Братства тощо. Прикметно, що Велика Рада має констатувати кінець організаційного періоду козацького руху в Україні і «початок практичних кроків»... Євген Петренко може обеззброїти будь-кого: «До козацької республіки».

Я з ним згоден, що вишиванку та козацькі шаровари ми даремно повісили на цвях історії, бо ніякого національного та духовного відродження не відбудеться, якщо не підживляти коріння. І чи не тому Японія досягла нечуваних економічних висот, що забобонно оберігає традиції, не нехтуючи білосніжним кімоно? Козаки, так і було, мають поставати перед нами як оборонці держави, господарі на цій землі — з усім, що з цього випливає. Шкода тільки, що про це ми заговорили тільки тоді, коли Росія вже реабілітувала своє козацтво.

Проїхали наші козаки походом цього літа до самісінької Тамані, радо їх зустрічали російські станиці, подивувалися наші хлопці тому, як шанують їхні побратими традиції та козацькі звичаї, займаються господарською, підприємницькою, військовою, духовно-патріотичною роботою, ще раз переконалися у вірно обраному шляху.

На прес-конференції отаман Українського козацтва Євген Петренко постав перед журналістами у елегантному костюмі і при краватці — такі вони, нащадки славних січовиків. Йому, ніби дипломату, щодня потрібно дотримуватися «протоколу». Тільки вчора супроводжував запорозьких козаків до Голови Верховної Ради Івана Плюща, а вже сьогодні треба переговорити з представником Президента в Запорізькій області Володимиром Дем'яновим з приводу проведення на свято Покрови днів Тернопільщини на Запоріжжі: товариства «Чумацький шлях» і «Просвіта» подбали про встановлення двох восьмиметрових хрестів на честь відродження української державності та 500-річчя Запорозького козацтва. Встановлять їх біля музею Запорозького козацтва та на місці побудови храму Святої Богородиці на острові Хортиця. Козакові нудьгувати ніколи, тоді він козак.

Сергій ВУСАТИЙ.

Виставки

ФЕНІКС ДУХУ ПОСТАНЕ З РУЇН

У київському Будинку архітекторів триває виставка акварелей чернігівського художника Леоніда Могучова: знищені церкви майже з усієї України, мальовничі пейзажі, фортеці та церкви «Золотого кільця» Росії. Задум спонсорів виставки — Спілки архітекторів, Товариства охорони пам'яток історії та культури, а також її духовного пастиря митрополита Філарета — спільне розв'язання проблем церкви, архітектурне відродження церковних будівель. Планується зробити виставку пересувною і провезти її по всіх областях України.

На фото: **автор картин Леонід Могучов, митрополит Філарет та президент Спілки архітекторів Ігор Шпара на виставці.**

Сергій СПАСОКУКОЦЬКИЙ.
Фото автора.

Репліка

ОСІНЬ, УРОЖАЙ СВЯТ

Кіровоградський вересень приніс цілу низку свят, фестивалів, презентацій. Хоч ноги позбивай, а на всі не встигнеш. У театрі імені Кропивницького відбувся другий Міжнародний фестиваль української і єврейської культур, на площі Кірова — свято «Від роду до народу», в педінституті — читання, присвячені Арсенію і Андрію Тарковським, знову на площі Кірова — презентація Фонду культур національних меншостей «Батьківська пісня на рідному полі». На хуторі Надія, у музеї Карпенка-Карого — традиційне театральне свято «Вересневі самоцвіти», потім свято народного мистецтва «Калиновий цвіт», благодійна акція «Степові дзвони», дитяче свято «Ранкове суцвіття». Далі — відкриття меморіальної дошки Арсенію Тарковському, виступ гумористів «Кроликів», Софії Ротару...

Понад два десятиліття відбувалося лише традиційне свято «Вересневі самоцвіти», яке збирало гостей з усієї України та зарубіжжя, аж чотири роки тому спало на думку комусь провести дні міста. Міськком партії благословив. Уже двічі змінилася влада у місті, давно немає міськкому партії, а свят лише додається. Що, здавалося б, поганого в тому, щоб розвести якось у часі ці заходи? Та один з відповідальних за проведення дня міста заперечив: нічого поганого в тому, що багато свят зібрали докупи, так дешевше.

Чи не доживемо до часів, коли всі свята року зберуть на один тиждень? Ото нагуляємося...

Микола ВОЛОК.

Кіровоград.

Так і живемо

ЮВІЛЕЙ НЕ БЕЗ ПРОБЛЕМ

Тисячолітній ювілей Чернігівська єпархія відзначила у значно менших територіальних межах, ніж займала після заснування: адже певний час їй підлягали й землі тульські, московські, воронезькі, сумські, орловські, рязанські, курські. Місію поширення християнського вчення вона виконала настільки успішно, що невдовзі сама стала відігравати меншу роль, ніж створені нею духовно-релігійні центри. І тепер, як це не парадоксально, єпархія перебуває у залежності від них, зокрема Московського патріархату. Ця обставина недвозначно свідчить про проблематичність церковних реалій.

Не випадково представник Президента у Чернігівській області Валентин Мельничук закликав вітчизняних учасників урочистостей зважити на витоки православ'я на рідній землі і спільними зусиллями «творити єдину Українську православну церкву».

Позитивним штрихом у цьому плані стала участь у святковому заході єпископа Чернігівського і Сумського Української православної церкви — Київського Патріархату Полікарпа, 30 його представників. І хоча їм не було надано слова, хоч перед тим окремо проведено божественні літургії — у П'ятницькій церкві та Троїцькому соборі, все ж це — крок до зближення і взаєморозуміння, а не до конфронтації.

Науковці ж, які у дні ювілею брали участь у церковно-історичній конференції «1000 років Чернігівській єпархії», загалом оптимістичні у висновках і прогнозують успішне розв'язання церковного протистояння. Академік О. Толочко вважає, що внутріконфесійні проблеми — це проблеми росту. Бо ж принципових розходжень між УПЦ та УПЦ—Київським Патріархатом немає. Тож і перехід до злагоди, єдності не повинен бути драматичний.

У цьому переконуєшся особливо у прадавньому Любечі, куди прибули учасники святкування, митрополит Київський і всієї України Володимир. Не можна поділити тут ні Замкову гору, ні печери святого Антонія. Вони єдині, як і Божі молитви.

Блаженніший Феодосій, митрополит Вашингтонський, Америки і Канади, виступаючи з промовою біля печери, закликав усіх присутніх не зраджувати рідній вірі, не компрометувати її неблагочестивими діями і брати у всьому приклад з сіверянських святих Феодосія Углицького та Антонія Печерського. «Слава Україні!» — це теж його слова.

Святкування тисячоліття єпархії відбулося у складний час церковних випробувань. Однак віриться, що вони все ж таки минуться, і молитва «Боже, нам єдність подай!» об'єднає діячів релігії у справі духовного виховання людей, очищення їх від скверни гріха.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігів.

Отакої!

СОЛОДКИЙ ПОРУШНИК СТАТУТУ

Недавно на гарнізонній гауптвахті компетентні органи замість солдатів-непослухів виявили... мішки з цукром. Як з'ясувалося, випрошений в обласній адміністрації керівництвом обласної лікарні цукор потрапив спочатку на гауптвахту, а потім — у приватний гараж О. Матюшина — завідуючого детоксикаційним відділенням.

Надія ПАКУЛЬКО.
Хмельницький.

Коротко

«АЛЬГА» ПРОСУВАЄТЬСЯ НА СХІД

Приїзду до Луганська автопоїзда німецької фірми «Альга» чекали скоріше як екзотичного видовища суперсучасних вантажної та будівельної автомобільної техніки. Одначе побоювання, що дорога валютна продукція нам ще не по кишені, виявились перебільшеними. Знайомились із технікою як представники держпідприємств, так і представники бізнесу: МП «Броксервіс», НВФ «Новотроніка», МСП «Промінь»...

Стало відомо, що деякі з них уже зважилися придбати недешеві автомобілі.

Сергій СКИБА.

Луганськ.

МОЛОДЬ, ПРО ЯКУ ЗАБУЛИ ПАРЛАМЕНТАРІЇ, ВСЕ ЩЕ ІСНУЄ

Щось новеньке

І вона радітиме протягом п'яти днів, починаючи із 30 вересня, у Львові — на проспекті Свободи, в міській Опері і по всіх закапелках та в колишніх ленінських кутках і закутках, що їх вдасться розшукати у місті. Бо в ці дні містом правитиме не влада, до якої молоді львів'яни завжди перебувають в опозиції, а грандіозне карнавальне дійство, ім'я якому «ВИВИХ-92».

— Рух понад усе, — заявляють організатори, а тому крона карнавалу — безмежна, стовбур — львівський проспект Свободи, розмальована бруківка якого простягнеться до розцяцькованих феєрверками небес і розгорнеться над оперним театром у святковий простір. Кажуть, що у цей день незрячі прозріють, німі заговорять, глухі почують. Епіцентром карнавалу стане поезоопера «Крайслер Імперіал» — унікальна вистава у постановці Сергія Проскурні за мотивами новоствореного поетичним об'єднанням «Бу-Ба-Бу» національного міфа. Найліпші актори, найліпші музики, найліпші танцівниці, найліпші поети — тільки під час «Вивиху-92».

Крім поезоопери, планується ще ціла купа найрізноманітніших вивихів, серед яких — поетично-еротична акція та конкурс анекдотів із закритим прослуховуванням. Все це увінчається фієстою на цілу ніч, де за найліпший перевивих платитимуть 10 тисяч купонів, за найвеселіше (дотепно розмальоване) авто — 20 тисяч, за щонайкращий карнавальний костюм — 100 тисяч тощо. Отже, всі «вивихнуті» єднаються у Львові, щоб реготати, переодягатися, розмальовуватися, вирушати на пошуки щастя, відкривати нові землі на відстані простягнутої руки.

Сергій ЯСЕН.

Діти своїх батьків

Мій Панасович

На столі — кава, спечений господинею з такої нагоди пиріг, принесені мною тістечка, на вигляд нікудишні, зате смачні. Під столом бавиться з диктофоном річний Лесик — викапаний дід. Це дивно, бо його мама Світлана зовсім не схожа на свого батька, редактора газети «Вечірній Київ», народного депутата України Віталія Карпенка, якого вона по-домашньому називає Панасовичем.

— Панасович ще в школі вчився, а вже працював на ставці журналіста, — розповідає вона. — Вчителі відпускали його з уроків, щоб міг писати статті. Та коли тато дізнався, що я теж хочу стати журналісткою, був страшенно проти: каторжна професія.

— Тепер, коли ти закінчила журфак, тато радиться з тобою, як з колегою?

— Він розповідає вже потім, коли все вирішено. Але я не пам'ятаю жодного випадку, коли б тато помилився. Це його феномен. Щоправда, іноді я звертаюся до нього за порадою. Він протягом двох-трьох хвилин може підкинути стільки ідей, що вистачить на кілька матеріалів.

— Але сьогодні «Вечірка» переживає скрутні часи. Як тато поставився до розколу в колективі?

—Нормально. Як черговий «вибрик» ринку. Деяких журналістів привабили більші заробітки, і батько вважає, що картати їх за це не варто. Залишилися ті, хто вірить у «Вечірку» і без неї не може.

— Це як професіонал. А як людина?

— Можу сказати, що справді стресова ситуація у нього була тільки раз, коли батька звинуватили у плагіаті В. Цвєтова. Це під час першої виборчої кампанії. Панасович попереджав нас, що треба чекати будь-якої підлості. Але стаття була так блискуче написана, що навіть я запідозрила батька: невже правда? Ніколи не забуду татові слова: «Боже, що вони зі мною зробили, якщо навіть рідна дочка повірила в цю брехню!» Наступного ж дня тато дав відповідь у «Вечірці», звернувся до Цвєтова, з яким, до речі, до того часу був незнайомий, з проханням дати спростування. І Цвєтов зробив це навіть через телебачення. Взагалі такі випробування здатен переживати, мабуть, тільки Панасович.

— Я відчуваю, що в сім'ї у нього неабиякий авторитет...

— Так. Вся сім'я пишається батьком. Навіть коли я в дитинстві бешкетувала, мама ставила його за приклад. Тоді я ішла до бабусі, аби переконатися, що мій тато справді був у дитинстві слухняним хлопчиком. І, як правило, бабуся зводила нанівець всє мамине виховання. Слухняним хлопчиком, я думаю, мій тато ніколи не був. Але він завжди був чулий.

— Бабуся, мабуть, переповідала багато татових пригод.

— Якось, коли вони жили ще в селі, бабуся наказала татові потопити малих кошенят. Батько пішов на річку, закинув мішок подалі, щоб не чути їхнього писку, але потім все-таки не витримав, стрибнув за мішком і витягнув його на берег. Та було запізно. Можу тільки уявити, що відчував у ті хвилини малий хлопчик. І скільки себе пам'ятаю, у нашому домі завжди жила якась тварина: безпритульні песики, яких потім відвозили до села, горобці, що випали з гнізда, їжачки, черепахи. Пам'ятаю, у нас жила кішка, яка щокварташьно народжувала по п'ять-шість кошенят. І жодне з них не опинилося на вулиці. Зате всі наші знайомі мали по котикові.

— А тепер буває ностальгія за тими часами?

— Іноді немилосердно хочеться, щоб тато покинув роботу і хоч би трошки відпочив.

— Світлано, як тато любить відпочивати, коли є на це час?

— Дача і город. Якщо його обробляє тато, город дає чудовий врожай. До речі, пам'ятаю, якось мама захворіла під час збирання врожаю, Панасович сам зайнявся консервацією, навіть мені не довірив. Щось там експериментував, робив усілякі асорті, зварив чудове варення. На банці навіть було написано: «Робив тато».

— Але, мабуть, найбільша розрада — це онук.

— Ну, Лесько якнайзручніше всівся дідові на шию. Між ними таке розуміння, така любов, що я навіть іноді відчуваю себе гувернанткою онука Віталія Карпенка, а не матір'ю. І найдивніше, що вони так схожі...

Розмову вела Наталя ФІЛІПЧУК.

Київ.

ДІАЛОГ ПРЕСИ З БІЗНЕСОМ

Конференції

Майже з усіх куточків СНД, а України й поготів, зібралися цими днями у Дніпропетровську журналісти і підприємці, щоб обговорити наявні проблеми, налагодити ділові контакти, намітити шляхи для подальшого співробітництва. Одне слово, Спілка журналістів та Республіканський центр виставок відгукнулися на ініціативу газети ділових людей України «Свое дело» і Бізнес-центру «Комінфо ЛТД» провести виставку-конференцію під девізом: «Журналістика та підприємництво».

Відомі фірми «Панасонік», «Амплекс», «Тайм Менеджер інтернешнл» та інші зайвий раз примусили захоплюватися сучасними зразками електронного обладнання та оргтехніки, учасники конференції скористалися нагодою придбати газетний папір за помірними цінами, але найголовніше, що сталося, — це грунтовне обговорення проблеми виживання журналістики в складних ринкових умовах, узгодження дій в царині реклами, висвітленні питань економічної реформи. На прес-конференціях, присвячених висвітленню роботи конференції, відбулися багатообіцяючі діалоги з головою Спілки журналістів Євгеном Вербилом, народним депутатом, членом Комісії з питань гласності та засобів масової інформації ВР Валентином Тризною і першим заступником голови Комітету України по пресі Василем Шамраєм. Виникла пропозиція заснувати Асоціацію ділової преси України.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровськ.

Передплата-93

«РОДЕН КРАЙ» ДЛЯ БОЛГАР УКРАЇНИ

З липня 1992 року болгари України мають свою національну газету — «Роден край». Вона видається згідно з рішенням Верховної Ради України як додаток до «Голосу України» болгарською мовою.

У тому десятку номерів, що побачили світ, всебічно висвітлюється життя болгар, для яких Україна стала Батьківщиною, їхні зв'язки з історичною прабатьківщиною та болгарами інших країн. Вміщено чимало матеріалів, у яких порушено питання розвитку національної культури і мови, зміцнення міжнаціональних зв'язків в Україні. Тематика: історія твого села і твого роду, болгарські свята, традиції, обряди і епос. Читачі підказують редакції нові теми, цікаві для людей всіх вікових категорій,— від молоді до пенсіонерів.

Вартість річної передплати газети «Роден край» — 52 карбованці, індекс у республіканському каталозі — 30226.

Газетою зацікавилися не лише болгари півдня України, а й сусідньої Молдови, Болгарії. Не забудьте своєчасно передплатити її для своєї сім'ї, школи, трудового колективу.

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеська область.

Знай наших!

НАЙШЛА КОВБАСА НА КАМІНЬ

Під час контрольного переважування автомобіля УАЗ-458 номер 29-18 ВНМ, в якому вивозили ковбасні вироби з Луцького м'ясокомбінату, виявилося, що їх тут було на 14,5 тисячі карбованців більше, ніж за накладною. Під час розслідування водій розповів, як це робиться. В кузові його автомобіля, коли він заїжджав до м'ясокомбінату, лежало 50 кілограмів каміння. Потім він його викинув і на таку вагу йому завантажили зайвої ковбаси делікатесних сортів — Московської, Львівської, Москворецької. Як сказав заступник начальника відділення захисту економіки від злочинних посягань Луцького міськвиконкому Василь Чирко, у цій кам'яно-ковбасній бартерній операції брали

участь начальник ковбасного цеху м'ясокомбінату Анатолій Іванченко, водій Олександр Борзун, вагар Володимир Забілка, продавець Надія Гаврилюк. Ведеться слідство.

Мабуть, варто переважити і інші автомобілі...

Богдан БЕРЕКЕТА.
Малюнок Сергія ФЕДЬКА.
Луцьк.

Життя Рад

Ціна наказу

Як повідомив прес-центр обласної Ради, з 344 наказів, які виборці Херсонщини дали своїм обранцям, виконано лише 86. Не втішає й те, що виконання обійшлося у 200 мільйонів карбованців. Президія облради, проаналізувавши ситуацію, висловила певну тривогу, бо за останні роки необхідність будівництва та реконструкції об'єктів соціально-культурного призначення, житла, доріг, газових мереж, водопостачальних та інших не лише не зменшилася, а набула ще більшої гостроти. Однак до більшої частини намічених заходів ще навіть не приступали. І це на совісті керівництва управління капітального будівництва, управління житлово-комунального господарства, управління охорони здоров'я, тресту «Херсонводбуд», об'єднання «Херсонавтотранс». Здавалося б, виконавча влада стала міцнішою з введенням представників Президента, але перегрупування сил, яке сталося навесні, не завжди приносить бажані результати. Президія облради зажадала від усіх причетних до державної справи поінформувати про зриви у її виконанні.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.
Херсонська область.

Спорт

Осінній марафон

Сім днів тривав міжнародний пробіг «Шевченків край», організований спортивним клубом черкаського виробничого об'єднання «Азот» і підтриманий спонсорами деяких підприємств та бірж обласного центру. Стартували у селі Кирилівці-Шевченковому Звенигородського району, на батьківщині Кобзаря. Шлях проліг через Городище, Корсунь-Шевченківський, Канів, Яснозір'я, Межиріч. Фінішували у Черкасах, біля пам'ятника видатному землякові. Спортсмени з України, Росії, Польщі, ФРН та Колумбії виступили популяризаторами не лише бігу, а й заповідних місць Черкащини, котрі, до речі, потребують державної уваги та громадської підтримки.

Лідія ТИТАРЕНКО.
Черкаська область.

Читачі запитують

Знову перебудова?

Киянка — пенсіонерка В. Остапенко зателефонувала до редакції:

— Ходять чутки, що буде реорганізація Міністерства соціального забезпечення... Що це? Знову перебудова і знову чехарда з перерахунками пенсій?

У зв'язку з такими чутками журналістка Г. Боговіст розмовляє з міністром соціального забезпечення України **А. ЄРШОВИМ**.

— Аркадію Віталійовичу, поясніть, будь ласка, ситуацію...

— Так, у Кабінеті міністрів це питання тепер розглядається. Передбачається на базі нашого міністерства створити Міністерство соціального захисту населення України.

— Чи свідчить це про те, що зміниться державна політика щодо самої людини? Що держава береться її захищати?

— Раніше й самого соціального захисту не було в державній політиці. Була система соціального забезпечення, пристосована до вирішення пенсійних питань.

Головним об'єктом діяльності міністерства була людина пенсійного віку. Але ж в Україні є багато громадян і молодшого віку, які теж потребують уваги і соціального захисту з боку держави.

Протягом двох останніх років Верховна Рада України прийняла чимало законодавчих актів, якими на систему соціального забезпечення покладено додаткові функції. Серед них виплата допомоги малозабезпеченим, одинакам, багатодітним сім'ям, населенню, яке постраждало від чорнобильської катастрофи тощо.

— Це розширення кола діяльності в соціальній сфері, певне, і диктує необхідність створення нових структур?

— Звичайно. Саме тому і йдеться про те, щоб призначення, виплату пенсій і допомог передати єдиному відомству — Пенсійному фонду України. Бо сьогодні цією справою займається кілька організацій: призначення і складання відомостей на виплату — за Міністерством соціального забезпечення; гроші збирає і переказує Пенсійний фонд, а сплачує їх Міністерство зв'язку. Але для того, щоб виділити окрему структуру пенсійного забезпечення, нам необхідно зробити всі перерахунки пенсій, визначити кількість працівників, які мають перейти працювати з міністерства в Пенсійний фонд.

Міністерство ж соціального захисту населення (на мою думку, більш правильно було б назвати його Міністерством соціальної політики і сім'ї) має взяти на себе перш за все розробку проектів законодавчих актів, нормативних документів, допомогу місцевій адміністрації тощо. Вже сьогодні з цієї точки зору система соціального забезпечення обслуговує близько 80 відсотків населення України. А ми не маємо багатьох вкрай потрібних законодавчих актів. Скажімо, щодо обслуговування студентів, хворих дітей. Гостро стоїть питання і стосовно інвалідів. Інвалід має у визначені Кабінетом міністрів строки отримувати від держави кошти на протезування і сам вибирати, де йому протезуватись або де придбати коляску. Однак сьогодні монополістом на ці вироби є Мінсоцзабез. У нас діє десять протезних заводів і один — по виробництву інвалідних колясок. Але якість цих виробів багатьох не задовольняє. Необхідно так організувати справу, щоб була конкуренція. І перші маленькі кроки вже робимо. Починають випускати інвалідні коляски завод імені Артема у Києві, підприємства в Дніпропетровську і Житомирі. Створено також мале спільне з німецькою фірмою підприємство у Києві по виготовленню протезів з використанням сировини партнерів. Отже, вже маленька альтернатива.

В Україні є нагальна потреба розробити пенсійне законодавство, відповідне міжнародним цивілізованим нормам. Адже багато питань вимагають розв'язання на міжнародному рівні. Наприклад, колишній Радянський Союз мав 27 договорів із зарубіжними країнами на сплату пенсій громадянам, які виїхали на постійне місце проживання за кордон, і тим, які приїхали з інших країн до нас. Сьогодні це — проблема: Україна проголосила незалежність, але жодного договору з іншими державами щодо розв'язання пенсійних питань не має. А це, по-перше, призводить до порушення міжнародних норм у пенсійному забезпеченні, а, по-друге, самі пенсіонери багато втрачають. Або взяти наші взаємовідносини в питаннях пенсійного забезпечення з країнами СНД. Є загальна концепція, але немає жодного договору. Парламент України прийняв Закон про пенсійне забезпечення, який не передбачає пільги за роботу на півночі Російської Федерації. А це значні пільги. Тому ставиться питання, щоб пенсіонери, які проживають в Україні, ними користувалися, а виплачувала їх Росія.

Є немало й інших нагальних проблем. Життя вимагає підвищити мінімальні пенсії щонайменше до 1300 карбованців, зняти максимальний розмір пенсій, які сьогодні існують, що призводить до зрівнялівки; збільшити компенсацію інвалідам на пальне і запчастини, а також на допомогу багатодітним сім'ям, на продукти харчування малозабезпеченим тощо.

Структури, до яких ми прагнемо, давно існують в розвинених країнах. Основною функцією нового міністерства, на мою думку, має стати розробка соціальної політики нашої держави.

Компенсації з Росії

До редакції надходять листи громадян України, які були репресовані в Росії, а потім реабілітовані, про зволікання сплати їм належної компенсації. Ми попросили голову постійної Комісії Верховної Ради України з питань ветеранів, пенсіонерів, репресованих та воїнів-інтернаціоналістів **М. НАУМЕНКА** розглянути ситуацію.

— Миколо Вікторовичу, вам відоме становище, яке склалося?

— Так, тут є дві причини. Перша: нам повідомили з Верховної Ради Російської Федерації, що в багатьох випадках документи, які надходять від громадян України до органів соціального захисту населення Росії з питань сплати цих компенсацій, належно не оформлені. Зокрема, згідно з постановою уряду Росії «Про порядок виплати грошової компенсації і надання пільг особам, реабілітованим у відповідності з Законом РРФСР «Про реабілітацію жертв політичних репресій», для підтвердження права на компенсацію заявником подається видана органами внутрішніх справ довідка (або її дублікат) про реабілітацію і довідка (або її дублікат) про час перебування в місцях позбавлення волі. І ще важлива вимога: разом з оригіналом довідок (чи їх дублікатом) подаються також і їх копії, які завіряються органами соціального захисту населення Росії, які прийняли документи. Завірені іншими органами чи службовими особами копії вважаються недійсними і, звичайно, на виправлення таких недоліків у оформленні документів витрачається багато часу.

Причина друга: законодавство Росії, на жаль, досі не визначило, які саме органи соціального захисту мають сплачувати компенсації реабілітованим громадянам України, які були піддані незаконним репресіям під час військової служби в Росії. Тому звернення цих громадян залишаються невирішеними. У проекті закону Росії з цього питання передбачається, що такі компенсації будуть сплачуватися за місцем репресій. Але це поки що проект. На Україні це питання вже вирішено: громадяни Росії можуть одержувати компенсацію за місцем арешту.

У НАЦІОНАЛЬНОМУ БАНКУ

НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ 26 ВЕРЕСНЯ 1992 РОКУ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ КУРС КАРБОВАНЦЯ І КУПОНА ДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ

1 австралійський долар	178.68
1 австрійський шилінг	23.42
1 англійський фунт стерлінгів	422.34
10 бельгійських франків	80.42
1 німецька марка	165.61
1 голландський гульден	147.40
1 датська крона	42.87
100 італійських лір	19.78
1 канадський долар	198.99
1 норвезька крона	41.06
1 долар США	248.00
1 фінська марка	52.45
1 французький франк	48.60
1 шведська крона	44.36
1 швейцарський франк	190.92
10 японських ієн	20.55
1 екю	322.15
10 іспанських песет	24.14
10 грецьких драхм	13.06
1 ірландський фунт	430.78
1 ісландська крона	4.41
1 кувейтський динар	845.55
10 ліванських фунтів	0.95
10 португальських ескудо	18.72
1 сингапурський долар	154.83
10 турецьких лір	0.34
1 естонська крона	20.70
1 долар США по розрахунках із Індією в 1992 році	248.00

ВАЛЮТНИЙ КОЕФІЦІЄНТ КУПОНУ ДО КАРБОВАНЦЯ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ НЕТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ СКЛАДАЄ 1,0

ГОЛОВНЕ ВАЛЮТНО-ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

У світі

КУРСИ ОСНОВНИХ ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ ДО ДОЛАРА США (дані на початок тижня банківської корпорації «Сітібенк»)

	Ціна купівлі	Ціна продажу
Канадський долар	1,2349	1,2354
Голландський гульден	1,6792	1,6801
Французький франк	5 0900	5,0980
Німецька марка	1,4900	1,4915
Фунт стерлінгів	0,5873	0,5879
Швейцарський франк	1,3015	1,3336
Італійська ліра	1248,00	1248,49
Японська ієна	121,20	121 26

НЕ ВСЕ ГАРАЗД В БРИТАНСЬКІМ КОРОЛІВСТВІ

Головною подією минулого тижня на валютному ринку світу була чергова криза в Європі, яка потягнула за собою безпрецедентне рішення — тимчасове виведення англійського фунта стерлінгів та італійської ліри з Європейської валютної системи та девальвацію на п'ять відсотків іспанської песети. На думку Валютного комітету Європейського співтовариства, цей крок допоможе пом'якшити валютну кризу в ЄС, що її спричинили великі валютні спекуляції та політична невизначеність щодо ратифікації Маастріхтських угод, які як відомо, передбачають введення єдиної валюти для дванадцяти європейських країн.

Причиною засідання Валютного комітету став той факт, що курси фунта стерлінгів, італійської ліри та іспанської песети щодо марки ФРН опустились нижче, ніж це допустимо в ЄС. Все це відбувалося на фоні падіння курсу американського долара, на який орієнтуються європейські валюти. Тож уряд Великобританії, намагаючись зупинити падіння курсу національної валюти щодо німецької марки, змушений був двічі на день підвищувати ставки банківського позичкового відсотка. І, на думку експертів, зупинення участі Британії у ЄВС означає її згоду на девальвацію фунта стерлінгів щодо німецької марки.

Валютна криза «дванадцяти» вплинула також на країни, національна валюта яких спирається на європейські валюти. Так, центральний банк Швеції задля підтримки курсу крони оголосив про підвищення ставки позичкового відсотка відразу на 500 одиниць. А крім того, це матиме значний вплив на перспективу стабілізації національних валют Східної Європи та колишнього Радянського Союзу.

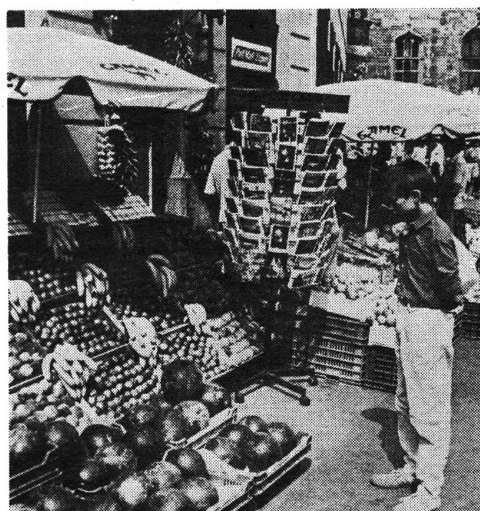
Міжнародний валютний фонд у свою чергу закликав ФРН терміново скоротити бюджетний дефіцит, який, на думку фонду, призвів до надзвичайно великих банківських ставок у Європі. А отже всі ці події, очевидно, відсунуть на деякий час сподівання на єдину європейську валюту, тим більше, що Маастріхтські угоди ратифікуються не так, як би цього хотілося керівникам європейських держав.

Щодо цін на дорогоцінні метали, то на минулому тижні на нью-йоркському ринку вони були такі: золото із поставкою в грудні коштувало 349,80 долара за троїсту унцію, срібло із поставкою в грудні та платина із поставкою в жовтні відповідно 3,792 та 363,50 долара за унцію.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Реклама

...І ТАНЦЮВАЛИ ЧАРДАШ

Для когось Краків і Будапешт залишаються тільки у книжках і мріях. Для гурту українських дітей, які нещодавно відвідали ці визначні європейські культурні центри — це добрий спомин про друзів, традиції сусідніх народів, екскурсії. Подорож школярів влаштувала Спілка піонерських організацій України. Вона під час осінніх канікул прийматиме у Києві польських дітей.

На знімках: українські школярі на горі Геллерт у Будапешті; у відомому в Європі луна-парку. А ходячи з харцерами старим Краковом, не забували поласувати заморськими продуктами, що виблискували на вуличних лотках.

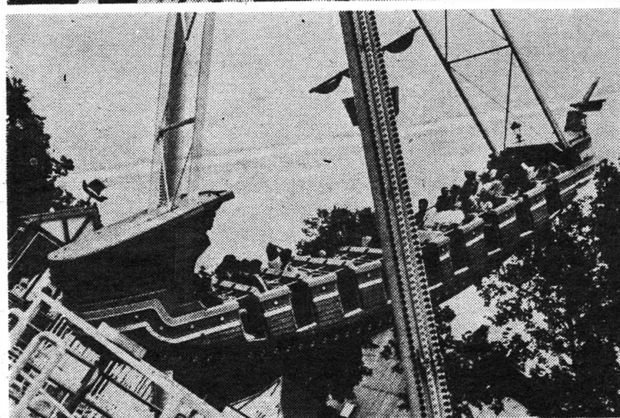
Олекса ВАЩЕНКО.

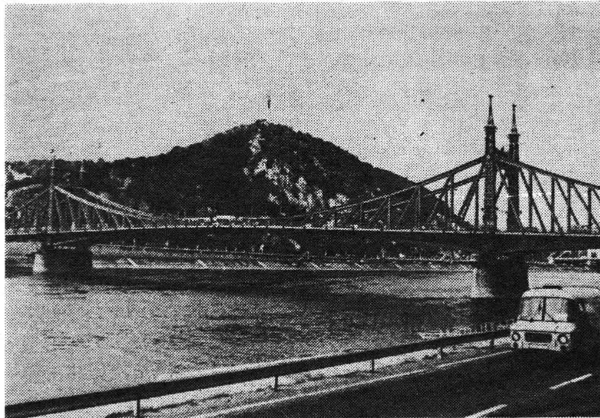
Будапешт — Краків — Київ.

Фото автора.

Експрес-інформація

ГНУЧКІШЕ, КОЛЕГИ, ГНУЧКІШЕ

З особистим посланням до вищих керівників держав СНД напередодні зустрічі у Бішкеку звернувся Президент Росії Єльцин. У своєму зверненні російський лідер ділиться думками щодо інтеграційних процесів у співдружності. Єльцин підкреслює, що рух країн до інтеграції має бути конструктивним, задовольняти потреби співробітництва і безпеки усіх республік. На думку російського Президента, у цьому процесі необхідно діяти за «гнучкою схемою», враховуючи потреби співробітництва між окремими державами СНД.

УСУНЕНО ПЕРЕШКОДИ,

які стояли на шляху в зустрічі між Президентом ПАР де Клерком і главою АНК Манделою. Про це заявив Генеральний секретар ООН Бутрос Галі, пославшись на Манделу. У спеціальній заяві генсек ООН повідомив, що сторони нині займаються безпосередньо організацією зустрічі.

НЕБО ПІД КОНТРОЛЕМ. А ЗЕМЛЯ!

Грузинські спостерігачі й російські військовослужбовці контролюватимуть повітряний простір Абхазії. Такої угоди досягли на переговорах у четвер Прем'єр-міністр Грузії Сігуа і командування російського підрозділу ППО, розташованого в Гудауті. Віднині польоти військових вертольотів у зоні конфлікту заборонені. Проте пасажирські літаки зможуть літати без обмежень.

Між тим, незважаючи на чергову домовленість про припинення вогню, в Абхазії продовжуються сутички між ворожими сторонами.

ПРЕЗИДЕНТСЬКЕ КРІСЛО КОЛИВАЄТЬСЯ ЩЕ БІЛЬШЕ

За передачу пропозиції щодо притягнення до відповідальності Президента Бразилії Коллора на розгляд палати депутатів проголосувала спеціальна парламентська комісія. Голосування з питання імпічменту має відбутися наступного тижня.

ТУРИЗМ НА РІВЕНЬ З ПОЛІТИКОЮ

«Киргизстан розраховує лише на своє зручне географічне положення і багаті природні копалини. З цим і беремося формувати міцну національну економіку, тісно інтегровану у світову». Про це заявив учасникам спільної сесії МВФ і ВБ у Вашингтоні голова Національного банку республіки Нанаєв. Він додав, що Киргизстан тільки-но підступився до ринкових реформ, але перші рішучі кроки уже зроблено. За словами Нанаєва, його держава прагне стати центром миротворчої діяльності, політичної стабільності, національного примирення і... туризму.

ДРУГЕ ЖИТТЯ ЗАБУТОГО СКАНДАЛУ

Нова інформація про роль Президента США Буша в скандалі «Іран-контрас» з'явилася в Америці. Один з учасників скандалу, відставний генерал Сіковрд повідомив: саме Буш, будучи віце-президентом, рекомендував у 1986 році провести згадану операцію. Білий дім відкинув ці звинувачення.

НЕ ЗАРОСТЕ НАРОДНА СТЕЖКА

Зустріч Голови Верховної Ради Казахстану Абділдіна з главою парламенту Калмикії Басановим відбулася учора в Алма-Аті. Під час бесіди йшлося про двостороннє співробітництво в різних областях, зокрема між законодавчими органами. Сторони висловили обопільне бажання зміцнювати традиційні історичні зв'язки між народами Казахстану й Калмикії.

ПОСИЛЮЮТЬ ТИСК

Законопроект про посилення економічного ембарго проти Куби схвалила палата представників конгресу США. Цей документ забороняє іноземним філіалам американських компаній експортувати свою продукцію до Куби. Законопроект також дозволяє урядові США подавати певну допомогу неурядовим організаціям на Острові Свободи, які сприяють поширенню демократії мирним шляхом.

ЧИСТОТУ ГАРАНТУЄМО

На захист чистоти свого продукту виступило акціонерне товариство «Союзплодімпорт», яке виготовляє горілку «Столичная». Це сталося відразу після того, як у Чехо-Словаччині було вилучено партію низькоякісного напою з такою назвою. Віце-президент товариства Батов заявив, що неочищена горілка не могла надійти з підприємства. Крім того, він додав, що у цьому році до ЧСФР не експортовано жодної пляшки «Столичной». Скоріше за все, поліція захопила партію звичайнісінького «самопалу».

НА ПОЗИТИВНІЙ НОТІ

закінчили місячний тур переговорів у Вашингтоні сирійські та ізраїльські дипломати. На думку глави сирійської делегації Алафа, цей тур довів можливість досягнення миру між Ізраїлем та арабським світом. Керівник ізраїльської делегації Рабинович заявив, що дві країни вперше обговорили істотні питання мирного процесу.

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

Подія тижня: коментар спецкора відділу міжнародної інформації

НАПРУЖЕННЯ ВЕРЕСНЯ НЕ СПАДЕ І В ЖОВТНІ

Те, чого так довго чекала вся Європа, нарешті відбулося. Франція проголосувала за ратифікацію Маастрихтських угод. Це дало багатьом коментаторам підставу в перших оцінках результатів референдуму говорити, що процес загальноєвропейського об'єднання не зупинився, він триває.

Згадаймо, що Франція — безперечний лідер європейського будівництва. Вона разом з Німеччиною — гравітаційний центр майбутньої єдиної Європи. Тому, звичайно, поступ об'єднання ставили в пряму залежність від того, що скажуть французи на референдумі. А тут були приводи для занепокоєння.

В останні перед референдумом тижні різниця між тими, хто збирався сказати «так», і тими, хто говорив «ні», становила лише кілька відсотків. Причому на користь то однієї, то другої сторони. Не виключали й повторення датського прецеденту (нагадаю, що в червні громадяни Данії невеликою більшістю висловилися проти Маастрихту). Втім, цього не сталося. Але перевага прихильників єдиної Європи лише в два відсотки стала своєрідним допінгом для її противників.

Якщо говорити про саму Францію, то опозиція Маастрихтським угодам розцінює поразку з мінімальним рахунком як свого роду хорошу ознаку. Річ у тім, що напередодні голосування висловлювалась думка: французи можуть сказати «ні» не стільки Європі, скільки Президентові та урядові. Хоч як прихильники об'єднання і не намагалися відокремити ці два питання (мовляв, висловімося щодо нашого майбутнього, а з Президентом розберемося пізніше), але, вважаю, остаточно розбити ментального зв'язку Міттеран — Європа їм не вдалося. Тобто, практично половина французів висловила невдоволення внутрішньою політикою керівництва країни, а також підтвердила свої побоювання щодо можливих небезпек, які несе з собою об'єднання Європи. Йдеться про зміцнення європейської бюрократії, безробіття, сплеск іммігграції, втрату національної свідомості тощо. За такого становища опозиція, яка об'єднала і центристів, і лібералів, і комуністів, і ультраправих, сподівається значно збільшити своє представництво в органах влади. Таке може статися на майбутніх виборах до національних зборів у березні.

Це — що стосується внутрішньополітичних проблем Франції. А якщо говорити про інші країни ЄС, то з'ясувалося, що все-таки позитивні результати французького референдуму не означають подальшого беззаперечного схвалення ними Маастрихтських угод. Досить впевнено піднімають голови противники об'єднання в Німеччині та Великобританії. Вони знову пожвавішали в Данії. Їх вимоги — внести поправки до угод, а то й взагалі їх переглянути чи зупинити ратифікацію. В такій ситуації британський прем'єр Мейджор змушений скликати нараду ЄС на найвищому рівні. А лідери Франції та Німеччини Міттеран і Коль за цих умов намагаються змінити тактику — розробити новий підхід до презентації Маастрихту, розставити нові привабливіші акценти в його тлумаченні, не змінюючи головного змісту. Крім того, слід негайно відродити авторитет європейської валютної системи, основи створення фінансового союзу. Її недавня криза стала непоганою ілюстрацією на користь аргументів проти єдиної Європи.

Отже, на сьогодні основне завдання лідерів «дванадцятки» — не дати зламати лише частково збудований хребет об'єднання. Як на мене, першу відповідь на запитання, чи вдасться їм це зробити, дасть нарада на найвищому рівні, що відбудеться на початку жовтня.

Олексій ЄВСІКОВ.

Отакої!

«МАТРОСИ, ПОВЕРНІТЬ ВЕЛОСИПЕДИ»

— з таким незвичним закликом звернулося до військових моряків керівництво ВМС Нігерії. Рядовий склад нігерійського флоту отримав ці «машини» згідно постанови уряду країни у зв'язку з підвищенням життєвого рівня військовослужбовців.

Один з передбачених документом заходів — надання на пільгових умовах автомобілів старшим офіцерам, мотоциклів молодшим командирам і сержантам, а також велосипедів рядовим. Майже 600 двоколісних машин було виділено «флотським».

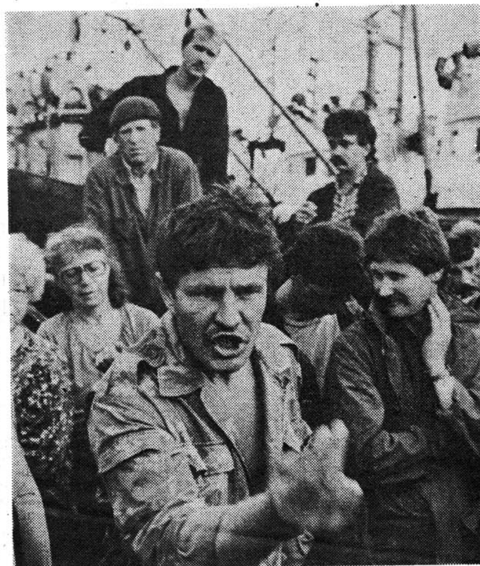
Найбільш ділові з них, розсудивши, що велосипеди їм на морі ні до чого, тут же з немалим для себе зиском збули педальний транспорт найближчим крамничкам. Цей факт став відомий начальству. Як повідомило Інформаційне агентство Нігерії, контр-адмірал Стів Алоні видав наказ, щоб «бізнесмени у безкозирках» повернули велосипеди. У разі невиконання вони будуть покарані.

Такій практиці необхідно покласти край у зародку, мотивував він своє рішення, тим паче, що на підході мотоцикли й автомобілі для офіцерів.

Микола ШАРЦЕ.

Лагос.

Фотофакт

Питання про передачу Курильських островів під юрисдикцію Японії викликає запеклі суперечки як у парламенті, так і серед жителів Росії. Особливе місце в цій проблемі займає думка самих жителів Курильських островів. За словами заступника голови Комітету Верховної Ради Росії з міжнародних та економічних зв'язків С. Михайлова, в результаті опитування громадської думки з'ясувалося, що дві третини населення Курил проти будь-яких територіальних поступок Японії. А близько 25 відсотків курильців навіть заявляють: «Якщо Росія поступиться островами японській стороні, ми підемо у гори і почнемо партизанську боротьбу».

На знімку: «Не віддамо!» — каже фермер з Кунашира Володимир Римба.

Фото ІТАР—ТАРС.

«ПАРАДОКС» УКРАЇНСЬКОГО НЕЙТРАЛІТЕТУ

Точка зору

Треба зазначити, що в Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року, а потім у наступних актах незалежної держави говорилося про **прагнення** України до нейтралітету. При цьому мається на увазі **процес** здобуття нейтралітету, просування до нього, не обумовленого часовими рамками. Більш того, враховуючи історичний досвід проголошення нейтралітету молодими незалежними державами в кінці 50-х — на початку 60-х років на основі односторонньої декларації, слід говорити про **політику нейтралітету**, політику позаблоковості, неприєднання.

Така політика, як і будь-яка політика взагалі, передбачає певну гнучкість, певні коливання в той чи інший бік, певну еволюцію.

Досить згадати історичний контекст, в якому приймалася Декларація про державний суверенітет, де вперше згадується про нейтралітет України. Україна тоді ще була частиною Союзу РСР. Очевидно, що в такому контексті нейтралітет України означав відособлення від Союзу, а у зв'язці з декларованим без'ядерним статусом означав **намір** виходу з імперської радянсько-союзної структури.

Після краху СРСР та проголошення незалежності України, підтвердженої референдумом 1 грудня 1991 року, нейтралітет означає відмежування від спроб реанімувати союзний центр, дрейф у бік європейських структур. Але процес цей вкрай складний, суперечливий, він вимагає певного часу, а також поступок та компромісів.

В таких умовах і було створено в Мінську в грудні 1991 року співдружність незалежних держав (СНД). Причому кожний з її учасників розглядав цю структуру з позицій своїх інтересів і цілей. Уже в початковий період становлення співдружності можна було побачити спроби декотрих політичних сил трансформувати СНД в нову союзну структуру з яскраво вираженим центром. Звідси і спроби зберегти під прапором Об'єднаних збройних сил СНД єдину армію, небажання розділити активи і пасиви, майно колишнього СРСР, нав'язати країнам, що входять до співдружності, військово-блокову структуру (Ташкентська угода про колективну безпеку від 15 травня 1992 року).

В останньому випадку Україна, виходячи з принципу нейтралітету, відмовилась увійти в блокову структуру. Не випадково в останні місяці дедалі частіше у заявах Президента України, керівників МЗС та МО вживається термін «позаблоковість» України як еквівалент її нейтральності.

І все-таки, як розуміти нейтралітет узагалі, і нейтралітет України зокрема, в контексті економічних та політичних інтеграційних процесів у Європі?

Сьогодні цілком певно можна стверджувати, що в реаліях європейського процесу, які змінюються у зв'язку з закінченням «холодної війни», ломкою біполярної блокової структури, трансформацією блоку НАТО в базис (спільно з іншими європейськими структурами) для створюваної панєвропейської системи колективної безпеки, «класичного» постійного нейтралітету, такого, яким його бачили творці Гаазьких конвенцій початку XX століття, класики міжнародного права у пізніші часи, **більше не існує**.

В умовах наростання та поглиблення інтеграційних процесів на континенті, дедалі більшої взаємозалежності на глобальному і регіональному рівнях «чистий нейтралізм», «нейтралізм заради нейтралізму» означав би відмежування від загальних процесів, що відбуваються в світі, «замикання» у собі, автаркію.

Це доводить приклад із нейтральними країнами Європи — Австрією, Фінляндією, Швейцарією. Вони вже зовсім інакше говорять про свій нейтралітет. А Швеція заявила про фактичний перегляд політики традиційного нейтралітету, котрої дотримувалася тривалий історичний період. Разом з тим ці країни заявляють про їх зацікавленість в участі в інтеграційних процесах у Європі, у європейських структурах, в тім числі військово-політичного характеру.

У цьому контексті слід по-новому подивитися на нейтралітет України. Нашій державі він потрібен не сам по собі, а як засіб досягнення головного національного інтересу: повного реального суверенітету та незалежності, зміцнення державності, забезпечення територіальної цілісності і непорушності кордонів, політичної стабільності та економічного процвітання.

Мабуть, це не суперечить загальній спрямованості процесів, котрі відбуваються на європейському континенті. Нема протиріччя між українською політикою нейтралізму, декларованого курсу на постійний нейтралітет і зацікавленістю України в співробітництві з європейськими структурами, в тому числі НАТО, країни-учасниці котрих мають аналогічні цілі.

Безпосередня участь України в майбутній загальноєвропейській системі колективної безпеки, котра була б справді універсальною та всеохоплюючою, — надійний гарант її національної безпеки.

Микола КУЛИНИЧ, кандидат історичних наук, перший заступник директора Українського інституту міжнародних відносин при Київському університеті імені Тараса Шевченка.

(Закінчення. Початок читайте в «ГУ» за 25 вересня 1992 р.).

Власкори повідомляють

Вільнюс

БАЛОТУЮТЬСЯ ЧОРНОБИЛЬЦІ

У Спілці журналістів Литви відбулася прес-конференція, організована керівництвом громадсько-політичного руху «Чорнобиль», який братиме участь у виборах до Сейму республіки.

Цей рух був створений у березні 1990 року. Він об'єднує тих, хто шість років тому брав участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Таких у Литві близько восьми тисяч, 90 з них уже померли. А рух налічує майже шість тисяч членів.

Порівняно з іншими громадсько-політичними організаціями, що зареєструвалися для виборів до Сейму, «Чорнобиль» тримається осторонь від політичних міжусобиць. Його основне програмне завдання — справедлива і гуманна соціальна політика. Члени «Чорнобилю» не хотіли б перетворити свою організацію у популістську і красивими обіцянками набувати собі політичного капіталу. У Сеймі рух представлятиме тих, хто постраждав від радіації чи опромінення не лише в Чорнобилі, а й у Радянській Армії.

Микола СТАНОВИЧ.

Ташкент

ЧОМУ ЗАТРИМАЛОСЬ ВРУЧЕННЯ?

Надзвичайний і Повноважний Посол США в Узбекистані Генрі Кларк вручив вірчі грамоти Президенту республіки Іслама Карімову недавно, хоча був призначений на цей пост ще 22 травня цього року.

Досі його функції виконував Тимчасовий Повірений у справах Сполучених Штатів. Випадковості в таких справах виключені. Що ж викликало зволікання з врученням вірчих грамот? Треба зауважити, що в керівництва республіки ставлення до посольства США було досить-таки прохолодне і не могло бути іншим через симпатії американських дипломатів до місцевої опозиції. Вона вважає події в Грузії й Таджикистані за взірець демократичних перетворень і мріє їх повторити. Президент Карімов, відомий своєю жорсткою позицією у внутрішній політиці, від самого початку передбачав небезпеку приходу до влади в Таджикистані проісламських сил. Одного разу узбецький лідер висловив незадоволення діяльністю дипломатів, відзначивши, що ті помиляються, роблячи ставку на опозицію.

Останні події в Душанбе деякою мірою підтвердили прогноз Карімова. І вручення вірчих грамот сприйнято в Ташкенті як те, що керівництво США серйозно схвилюване розвитком подій у Таджикистані.

Зульфія РАСУЛІ.

Москва

МАТЕРІ ВИРУЧАЮТЬ «В'ЯЗНЯ»

«Солдатські матері Росії», схоже, розгнівалися не на жарт. На початку вересня з дивізії імені Дзержинського в психлікарню доставили солдата. Діагноз лікарі поставили однозначний: психічно хворий, неосудний.

Дізнавшись про душевнохворого «в'язня», члени руху оточили лікарню і зажадали звільнити воїна під тим приводом, що він нібито боровся з «дідівщиною» і відстоював демократію.

Гнів матерів був настільки сильний, що лікарі відпустили солдата під їхню відповідальність.

Володимир БАБЕНКО.

БІЛЯ КОЛИСКИ АТОМНОЇ БОМБИ

Слід історії

— Ось тут і отримали перший радянський уран для першої радянської атомної бомби, — показав Соломон Файн невеликий пагорб на околиці селища Табошара, що у північній частині Таджикистану. Всередині пагорба, під шаром гравію та щебінки похований дослідний завод з переробки уранових руд.

— Яка тиша! А тоді, в середині 40-х, тут кипіла робота, — пригадує мій співрозмовник, що пройшов шлях від рядового інженера до директора Табошарського рудоуправління.

Я спробував уявити картину тих далеких днів...

У головному цеху дослідного заводу, все обладнання якого складається з 40 дерев'яних діжок, без кінця снували робітники: одні з бутлями, наповненими кислотою, інші — з мішками соди. Майже всі операції виконувалися вручну. Руду видобували тут таки, за кілька сотень метрів від дослідного заводу, в шахтах, оснащених таким же допотопним обладнанням.

Складний рельєф місцевості, стиснутість території завадили заводові розгорнутися. Тому велике виробництво з переробки уранових руд створили за півсотні кілометрів від цього місця в місті Чкаловську. Так званий «шостий комбінат». Це був свого роду центр «уранової імперії», до складу якого входили рудники та невеликі заводи, розташовані по всій Середній Азії. Табошар був один, але далеко не єдиний.

Серед робітників і спеціалістів було немало тих, кого вітри сталінської епохи зірвали з України. Директор дослідного заводу Яків Слонімський був родом з Одеси. Мій провідник С. Файн приїхав сюди з Дніпропетровська у складі групи інженерів цього міста. Відзначу, що згодом багато спеціалістів, котрі пройшли школу Табошара, освоювали уранові родовища в Жовтих Водах.

— Але то були люди вільні, а таких, як я, тримали, мов рабів, — відзначає Іван Чаус, уродженець Харкова, колишній спецпоселенець (так називали ув'язнених, які працювали на будовах Табошара). — Мене, скрипаля за професією, змусили викладати каміння. Бувало ображали нас, недодавали їжі. У 1948 році тут же, в Табошарі, мене знову заарештували за антирадянську пропаганду: я назвав СРСР країною злодіїв, ледацюг і старців.

Проживши все життя далеко від України, Іван Іванович не забув материнської мови, мріє знову повернутися на рідну землю. «Бодай на старості літ принести користь новій, незалежній Україні», — каже він.

...У мене ще залишився час, щоб пройти вуличками Табошара. Селище, яке постало поряд з першим урановим заводом, місцеві жителі називають «маленькою Ригою». І справді, у двоповерхових особняках, змурованих зі рваного каміння, є щось прибалтійське.

На прощання мене чекав сюрприз. У колишній секретній лабораторії, де досліджували проби уранової руди, мене почастували... жувальною гумкою. Як виявилось, підприємливі кооператори налагодили в пустуючому приміщенні її випуск. Запевняють, що жувальна гумка зовсім нешкідлива для здоров'я. Я скуштував — і, здається, обійшлось без наслідків.

Юрій КУШКО.

Табошар.

Справи кримінальні

ЖИВИЙ ТОВАР У... ВАЛІЗІ

Незвичайний бізнес привів на лаву підсудних подружжя з міста Вормс (ФРН). Вони займалися контрабандним ввезенням до Німеччини тварин найрізноманітніших порід і продавали їх на внутрішньому ринку.

За даними слідства, лише за минулий рік торговці незаконно завезли до країни майже 300 папуг і продали їх по 4 тисячі марок за «штуку». Втім, спритні комерсанти пропонували своїм клієнтам не тільки пернатих. Їхнє «агентство» могло доставити замовнику мавп, хижаків із сімейства котів і навіть змій. Багато тварин, які перейшли через руки торговців, належали до рідкісних видів, що перебували на грані вимирання.

Цікаво, що спритні ділки не вперше стикаються з правоохоронними органами. В квітні 1989 року їх затримали австралійські власті в аеропорту Мельбурна. Тоді в багажі подружжя виявили 27 носатих і 5 рожевих какаду, котрих вони «накачали» снотворним і запакували до звичайних валіз.

Леонід КОТОВ.

Напередодні

СЛОВО ЗА ВИБОРЦЯМИ

27 вересня румуни будуть обирати свого Президента. Як свідчать соціологічні дослідження, за претендента від опозиції Еміля Константинеску голосуватиме 34 відсотки виборців, а за нинішнього Президента Іона Ілієску — лише 26,9, повідомила румунська газета «Лібертатя».

Лідер Фронту національного порятунку екс-прем'єр Петре Роман заявив, що в разі, якщо їх кандидат не пройде перший тур виборів і справа дійде до другого, то Фронт голосуватиме проти Ілієску.

Спартак ТОЛОКА.

ЗАПО

патріарха Йосиф

27 серпня 1992 року в скляній труні повернувся на Батьківщину Йосиф Сліпий. Віднині тлінні останки великого пророка України упокоюються в крипті собору Святого Юра у Львові.

Ще в сталінських таборах у Сибіру, Красноярському краї, Мордовії патріарх вірив, що мине небагато часу, сконає жорстока комуністична імперія, і Україна здобуде нарешті волю. У Римі, куди Сліпому після великомасштабної кампанії світової громадськості, за наказом Хрущова дозволили емігрувати, він часто повторював своїм сподвижникам: «Нам ще недовго чекати...»

Видатний богослов сучасності, Йосиф Сліпий був водночас і людиною видатних організаторських здібностей. Саме завдячуючи його зусиллям, у Римі постав храм Святої Софії з незрівнянним мозаїчним оздобленням, відкрився Український католицький університет і семінарія, було засновано монастир чернечого чину братів-студитів. Духовна спадщина Сліпого налічує сотні томів богословських і наукових праць, публіцистичних статей і проповідей.

Але хоч би що робив патріарх, думкою линув завжди в Україну, благаючи Господа: «Нехай з руїн постане наша Церква і наш Народ!»

Глава Української греко-католицької церкви кардинал і патріарх Йосиф Сліпий не дожив до дня проголошення нашої незалежності сім років, залишивши новим поколінням свій заповіт. Заповіт-проповідь, заповіт - благословіння, заповіт-дороговказ.

ПРОЩАЮЧИСЬ зі світом і всіма вами, дорогі мої духовні діти, так, як велить нам наша свята прадідівська християнська віра, залишаю вам свій батьківський і пастирський заповіт.

Основне заповідаю вам: щоб ви любили один одного любов'ю, над яку більшої немає, що й готова життя своє віддати за друзів своїх.

Оця любов до Христа, любов до святої Церкви, що є його таїнственним тілом, любов до рідної Української церкви, що є повноцінною частиною вселенської християнської родини, любов до рідного українського народу з його духовними і матеріальними скарбами вселюдського значення визначували мій життєвий трудолюбивий шлях, моє думання і мою працю, на волі і в неволі.

Упродовж цілого свого життя був, і таким відходжу з цього світу, в'язнем Христа. Насамперед в юних роках був я добровільним його в'язнем. Бо народився я і був вихований в українській християнській, хліборобській, глибоко віруючій родині. Вона передала мені і защіпила в мені віру в Христа і любов до нього.

Християнська родина і рідна українська школа — це передумови здорового виховання прийдешніх поколінь. Отож заповітую вам: **відроджуйте їх і рятуйте їх в Україні і в усіх країнах поселення нашого українського народу!**

Як той, що став добровільним в'язнем Христа, служив я українській богословській, колись так світлій, науці, стараючися воздвигнути її з руїн, оновити її у свідомості, що наука — це один з наріжних каменів-стовпів відродження і сили народу, а богословська наука — це євангельський заповіт Христа.

Полюбіть науку, плекайте і збагачуйте її своєю працею і своїм знанням, будьте її служителями! Здвигайте храми науки, вогнища духовної сили церкви і народу, пам'ятаючи, що немислиме повне життя церкви і народу без рідної науки. Наука — це дихання життя.

Коли в 1939 році почався новий «хресний хід» нашої Церкви і великий Святець та геній, мислитель, Слуга Божий митрополит Андрей покликав мене до архипастирського служіння, іменуючи мене Екзархом великої України в жовтні 1939 року, а в грудні цього ж самого року, враз із єпископською хіротонією, призначуючи мене своїм наступником, сприйняв я ці покликання, як поклик таємного голосу Божого.

Зрозумів я також у цих тяжких хвилинах і бурях, що навістили нашу Церкву, що значило йти за Христом. Покликання до пастирської служби — це відречися себе самого, взяти хрести на свої плечі і йти слідом за Христом з любові до Христа.

Ось так ступив я на тернистий шлях мого дальшого життя. Почало бути дійсністю те, що вмістив я у своєму пастирському гербі — «Пер аспера ад астра». Переді мною, наступником Слуги Божого Андрея і переємцем його духовної спадщини і його заповітів.

Ув'язнення ніччю, тайні судилища, безконечні допити і підглядання, моральні і фізичні знущання й катування, морення голодом; нечестиві слідчі і судді, а поряд з ними я, безборонний в'язень-каторжник, «німий свідок Церкви», що знеможений, фізично і психічно вичерпаний, дає свідчення своїй рідній мовчазній і на смерть приреченій Церкві... І в'язень-каторжник бачив, що і його шлях «на краю землі» кінчився приреченням на смерть!

Силу на оцьому моєму хресному шляху в'язня Христа давала мені свідомість, що цим шляхом іде також за мною моє духовне стадо, мій рідний український нарід, всі владики, священики, вірні, батьки і матері, малолітні діти, жертвена молодь і безпомічні старці. Я не самотній!

Сьогодні я дякую Господу Богу, що дав мені ласку бути свідком і ісповідником Христа так, як це велять Його заповітні слова! З глибини душі дякую Господу Богу за те, що з Його поміччю я не посоромив землі своєї, ні доброго імені своєї рідної Церкви, ні себе, її смиренного служителя і пастиря...

А ось нині, «сидячи на санях, подумавши в душі своїй і віддавши хвалу Богові, який допровадив мене до цих днів... сидячи на дорозі в далечінь, знеможеним голосом молитву мовлю» (Поуч. Володимира Мономаха дітям) і вам, моїм Духовним чадам, заповітую:

«Будьте свідками» Христа в Україні і на землях вашого вільного і невільного поселення в усіх країнах вашого поселення, у в'язницях, в тюрмах і таборах, аж до краю землі і до краю вашого земного життя! Будьте свідками на всіх континентах нашої бідної планети! Не посороміть землі української, землі ваших предків! Збережіть у своїх душах чисте, безпорочне ім'я своєї Святої Церкви! Не посоромість також свого власного українського імені, не забуваючи слів Христових: «Приклад бо дав я вам, щоб і ви так робили...».

Євангельськими словами й образами, неначе в притчах, змалював я свій життєвий шлях, шлях свідка, в'язня, ісповідника, який опинився «на краю землі» і на краю свого власного життя, віч-на-віч зі смертю, в Мордовії, в невиносимих кліматичних умовах, в найстрашнішому таборі смерті, де кончина мого життя була близька.

Та Милосердному і Всемогучому Божому Провидінню сподобалося інакше! Ненадійно проголошено мені звільнення! Хто і як до цього причинився, про це напишуть колись дослідники мученицького життя нашої Церкви. Чи це був II Ватиканський Собор з голосом на ньому нашому Єпископату, чи це були заходи українського і чужого співчуваючого наукового світу, що станув в мою оборону, чи це було хвилеве опам'ятання тодішніх властедержителів. Бог вість! Всі вони були тільки орудниками Незбагненного Божого Промислу! Між ними найбільше заважили клопотання Папи Йоанна XXIII, цього усіблення доброти, людяності, смиренності і християнської любові. У синівській вдячності заношу свою молитву до Господа за Його прославу!

Звільнено мене, та не привернено волі моїй рідній Церкві! Тому моя внутрішна постанова була залишитися на рідній Землі і дальше спільно зі своєю Церквою нести наш важкий хрест так, як я писав в ізоляторі Київської тюрми: «Я навіть у душі не думаю виходити з Радянської України, але хочу тільки добитись права Греко-католицької Церкви, яке вона вже мала в Радянському Союзі до 1946 року і яке право належиться їй на основі Конституції, а нині воно потоптане!.. скажу одверто, що зовсім не збираюся виходити, хіба під конвоєм, як німий свідок Церкви, що мовчить».

Вже в дорозі через Відень до Риму душевний біль не давав мені спокою, коли я думав про нашу Церкву і наш Нарід. Всі її досягнення і тисячолітня праця поколінь лежали в руїні. Сприймав я це як Божу волю у глибокій вірі, що всі історичні надбання, в тому числі також терпіння, не даремні. Я вірив, що з руїн постане наша Церква і наш Нарід! Всіма силами старався я шукати виходу з цього, майже безвихідного становища, щоб двигнути Церкву і Нарід з руїни, щоб її відродити. Треба було знову починати працю відродження в самому корені, від самих основ. А основи я бачив в науці, молитві, праці і християнському праведному житті.

Як мовчазний і тим разом знову добровільний в'язень Христа радів я, що при помочі Божій, завдяки жертвам цілого українського Божого люду, зокрема його мирянства, і моїм смиренним трудом здвигнувся Український Католицький Університет — вогнище науки, Собор Святої Софії — знак і символ незнищимості Божого храму на землі, місця молитви, Монастир Студитів — вічно горіючий острівець християнської праведності і східно-християнського монашества і благочестя!

Тому, глянувши на ці вогнища, знаки-символи, ще раз заповітую вам:

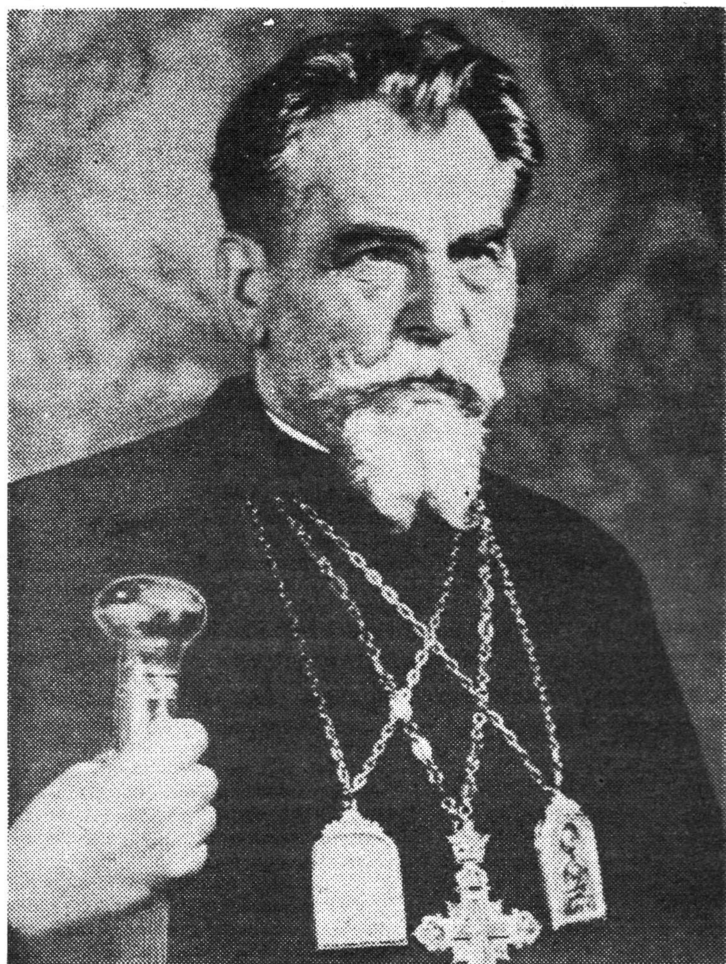
З уваги на те, що атеїзм є тепер офіційною доктриною в Україні і в усіх країнах комуністичного світу, рятуйте Український Католицький Університет, бо це кузня, в якій мають школитися і виховуватися нові покоління священиків і мирських апостолів, борців за вільну від насилля правду і науку!

Нехай Український Католицький Університет із своїми галузями в країнах вашого поселення буде для вас зразком і поштовхом до нових шукань і до науково-виховної праці! Пам'ятайте, що нарід, який не знає або загубив знання свого минулого з Його духовними скарбами, вмирає і зникає з лиця землі. Рідна наука окрилює народ до лету на вершини зрілого серед народів світу народу!

А коли глядітимете на Собор Святої Софії, і будете паломничати до нього, як до рідної Святині, і молитву приноситимете в ньому, пам'ятайте, що цей Собор оставляю вам як знак і символ знищених і збезчещених українських храмів Божих, між ними наших найважливіших свідків — соборів, свідків нашого прадідного християнства, Святої Софії в Києві і Святого Юра у Львові! Нехай же цей отут Собор Святої Софії буде для вас знаком відродження й побудови нових храмів на рідній землі і заохотою до здвигання храмів Божих в місцях вашого перебування! А над усе, нехай Собор Святої Софії буде для вас провідним знаком і

* Подається згідно з оригіналом, з незначними скороченнями.

ЗАПОВІТ
патріарха Йосифа Сліпого

свідком Собору Живих Українських Душ, святим місцем молитви й літургійної Жертви за вмерлих, живих і ненароджених! Благаю Бога, щоб він охороняв Собор Душ Прийдешніх Українських Поколінь!

В часі мого прибуття до Риму відбувався II Ватиканський Собор. Як у минулих століттях, починаючи від Першого Апостольського Собору в Єрусалимі, Собор являється збором верховних пастирів Христової Церкви, які дають свідчення віри і життя повірених їхньому учительському і пасторському служінню Церков. Отці Собору свідчать перед Церквою і перед цілим світом.

Свідомий вагомости такого свідчення, у своєму Слові до Отців Собору, дня 11 жовтня 1963 року заговорив я не про свідчення своє — воно ж було відоме — але про свідчення нашої Української Церкви. Про свідчення її віри в Христа і Його Єдину, Святу, Соборну й Апостольську Церкву, свідчення, підтверджене кривавою печаттю безстрашного ісповідництва, терпіння мучеництва і горами наших жертв. Щоб висловити перед усім світом вдячність, признання й особливо, щоб заявити сострадання зі страдаючими і дати їм моральну підтримку, вніс я прохання-пропозицію: піднести Києво-Галицьку Митрополію і всієї Руси до патріархальної гідності.

Це перший раз в цілій історії нашої Церкви ідея її Патріархату була поставлена прилюдно, ясно і на такому всесвітньому форумі, як Вселенський Собор, хоч сама ідея не нова: київські митрополити, хоч не носили патріаршого титулу, [illegible]правляли [illegible]рквою наче патріархи, користуючись патр[illegible]ими пра[illegible] по взору інших Східних Церков. Вони були свідомі, що Патріарх Церкви — це видимий знак зрілості і самобутності помісної Церкви та могутній чинник в церковному і народному житті.

Не диво, що такі світлі постаті в нашій історії, як Митрополит Петро Могила та Митрополит Йосиф Венямин Рутський, в найбільш трагічних часах нашого церковного занепаду і роз'єднання, робили всі можливі заходи, щоб привернути єдність Церкви і рятувати її перед загибіллю, об'єднавши всіх на твердій основі Патріархату Київського і всієї Руси.

Важливість Патріархату розуміли також правителі відродженої молодої української держави в революційних роках 1917—1920, коли висловлювали своє бажання бачити в Митрополиті Андреї Шептицькім щойно звільненого в'язня царської Росії, першого Патріарха Києво-Галицького та всієї Руси. Наявний вислів цьому бажанню дає затверджена і проголошена Конституція Української Народньої Республіки в 1920 році, правда Конституція, яку здавлено, та мимо того вона свідчить про невмирущу ідею Патріархату нашої Церкви.

Як показує історія Христової Церкви на просторі Східньої Європи, Київський Патріархат мав бути, і з певністю стався б ним, рятунком церковної єдності у Вселенській Хри[illegible] Церкв[illegible] рятунком нашої української, церковної і на[illegible]льної єдності.

Історичною короткозорістю, вагомою у своїх наслідках аж до наших часів, треба вважати злегковаження великого задуму митрополитів Могили і Рутського тодішніми правлячими колами Римської Апостольської Столиці, які хоч не заперечили самої ідеї Патріархату нашої Церкви, ідеї угрунтованої історією й вимогами церковного життя, які однак свою відмову дати формальну згоду на її завершення оправдували мотивами політичної «кон'юнктури». І хоч такі мотиви не Божі, а людські, їх повторяється, ними оправдується і їх застосовується у відношенні до наших змагань за завершення повноти прав нашої Церкви у Патріархаті до наших днів. Давньому поняттю Української Правди, в якому сплітаються Істина і Справедливість, такі людські мотиви чужі!

І вас, мої возлюблені діти, благаю: ніколи не відкажіться від Патріархату своєї Страдної Церкви, ви ж живі, існуючі її діти! Своє благання до вас скріплюю на оцьому місці власною рукою в 1975 році написаною «Торжественною Заявою», яку ще раз повторяю:

«Бог створив людину і родину, Він є Творець також роду, племені і нації. Любов і прив'язання, якими зв'язана кожна чесна людська істота з своєю родиною, належиться також її народові і нації. Патріотизм і дбання про добро своєї нації вважались все за Богом дані обов'язки. Добро нації треба деколи боронити перед ворогами, чи внутрішніми чинниками, які в противному разі довели б до занедбання основних потреб народу. Та сама засада відноситься і до Церкви, а саме, що існує Богом даний обов'язок позитивно дбати про її добро, обов'язок і право боронити її проти будького, що спричинив би їй шкоду. Наші предки старалися впродовж тисяча років держати зв'язок з Апостольським Римським Престолом, а в тисяча п'ятсот дев'ятдесят п'ятому і шостому році закріпили єдність із Католицькою Римською Церквою під деякими умовами, що їх дотримання поообіцяли торжествено римські папи. Впродовж чотирьох століть ця єдність була посвідчена великим числом мучеників між українцями, і наші дні записані теж славно в анналах Церкви про цю оборону Святої Єдності з нашими братами.

Апостольський Римський Престіл під впливом і властю урядовців Римської Курії, може, і в доброму намірі, взяв у 1970 роках політичний курс, який спричинив болючий удар для нашої Церкви в Україні, а ще більше для тієї

яке право належиться їй на основі Конституції, а нині воно потоптане!.. скажу одверто, що зовсім не збираюся виходити, хіба під конвоєм, як німий свідок Церкви, що мовчить».

Вже в дорозі через Відень до Риму душевний біль не давав мені спокою, коли я думав про нашу Церкву і наш Нарід. Всі її досягнення і тисячолітня праця поколінь лежали в руїні. Сприймав я це як Божу волю у глибокій вірі, що всі історичні надбання, в тому числі також терпіння, не даремні. Я вірив, що з руїн постане наша Церква і наш Нарід! Всіма силами старався я шукати виходу з цього, майже безвихідного становища, щоб двигнути Церкву і Нарід з руїни, щоб її відродити. Треба було знову починати працю відродження в самому корені, від самих основ. А основи я бачив в науці, молитві, праці і християнському праведному житті.

Як мовчазний і тим разом знову добровільний в'язень Христа радів я, що при помочі Божій, завдяки жертвам цілого українського Божого люду, зокрема його мирянства, і моїм смиренним трудом здвигнувся Український Католицький Університет — вогнище науки, Собор Святої Софії — знак і символ незнищимості Божого храму на землі, місця молитви, Монастир Студитів — вічно горіючий острівець християнської праведності і східно-християнського монашества і благочестя!

Тому, глянувши на ці вогнища, знаки-символи, ще раз заповітую вам:

З уваги на те, що атеїзм є тепер офіційною доктриною в Україні і в усіх країнах комуністичного світу, рятуйте Український Католицький Університет, бо це кузня, в якій мають школитися і виховуватися нові покоління священиків і мирських апостолів, борців за вільну від насилля правду і науку!

Нехай Український Католицький Університет із своїми галузями в країнах вашого поселення буде для вас зразком і поштовхом до нових шукань і до науково-виховної праці! Пам'ятайте, що нарід, який не знає або загубив знання свого минулого з Його духовними скарбами, вмирає і зникає з лиця землі. Рідна наука окрилює народ до лету на вершини зрілого серед народів світу народу!

А коли глядітимете на Собор Святої Софії, і будете паломничати до нього, як до рідної Святині, і молитву приноситимете в ньому, пам'ятайте, що цей Собор оставляю вам як знак і символ знищених і збезчещених українських храмів Божих, між ними наших найважливіших свідків — соборів, свідків нашого прадідного християнства, Святої Софії в Києві і Святого Юра у Львові! Нехай же цей отут Собор Святої Софії буде для вас знаком відродження й побудови нових храмів на рідній землі і заохотою до здвигання храмів Божих в місцях вашого перебування! А над усе, нехай Собор Святої Софії буде для вас провідним знаком і

частини нашої Церкви і Народу, що найшла
ті. Увесь християнський світ є свідком, що
ресторогі і покірні аргументи, які ми пред
лові VI, не брано до уваги.

Тому й сьогодні, коли стали відомими
про контакти між Апостольською Римсько
сковською Патріархією, документи, що ма
суду смерті для Української церкви, а р
рююче вдаряють в саму Вселенську Хри
лавлену Наступником св. Апостола Петра
наказую і заповітую тобі, моє Духовне стад

«Браття, як діти світла ходіть... і не
безплідних ділах тьми, але радше осуджу
ни творять, соромно є й говорити...» До ба
кличу: «Встань, ти, що спиш, і воскресни
тить тебе Христос...» Ще і ще благаю вас
чаттю мого апостольства», «...бодріться, с
те мужні...», бо хоч ми «у всьому скорб
безнадійні, та нерозпачливі, гонені, та не
ні, та не загиблі».

«Ми стоїмо безповоротно на патріарха
шої Церкви»,— сказав я у своєму Слові
шого Синоду в 1969 році.

Ви, Дорогі мої Брати і Сестри, зрозум
добрі діти своєї Церкви почали молитись
ха, наєдино і спільно на Святій Літургії.
ви свою зрілу християнську свідомість,
сампеpед вислів повного довір'я до Божої
ної віри в те, що Могутній Господь здійс
Його неустанно просимо. Чи не наказав н
ти і молитися? Чи не обіцяв нам сповни
прохання? Він же сказав: «Просіть, і да
те, і знайдете, стукайте, і відчиниться вам

Тому заповітую вам: моліться, як доте
Києво-Галицького і всієї Руси, безіменного
Прийде час, коли Всемогучий Господь п
Церкві й об'явить його ім'я! Але наш п
маємо!

Разом зі змаганнями за повноту життя
началах патріархального устрою тісно в
за церковне з'єднання українського народ
коли бачу, що хоч ще церковно нез'єдна
сини і дочки Українського народу, з хрес
чах вже з'єднані в Христі і в Його терпі
до себе, щоб привітати себе поцілунком м
братній любові! Висловлюючи цю радість
а моє благання нехай буде моїм Заповіт
обіймім! Промовмо: «Браття!» Ідіть сліда
Андрея, який ціле своє життя посвятив ве
ня християн, ставши благовісником єднос
ви! Ставайте всі в обороні прав Украї
Церкви, але бороніть права Української П
ви, так само жорстоко знищеної чужим н
також інші християнські і релігійні грома
землі, всі бо вони позбавлені основної с
віровизнавання та всі терплять за свою
Бога!

Найближчим нам по вірі і крові є наш
ти. Нас єднає традиція рідного християн
ковні і народні звичаї, спільна двотисяч
Нас єднає спільне змагання за самобутніс
за її повноту, якої видимим знаком буде
Української Церкви!

Всі ми, католики і православні, боремо
шої Церкви і за її духовну силу в Укра
селення наших вірних. І всі ми несемо
хрест, ісповідуючи Христа!

Отож заповітую вам усім: Моліться, п
за збереження християнської душі кожно
кого роду і за весь Український нарід і п
Бога, щоб він допоміг нам завершити на
і наші змагання за церковне з'єднання у з
хату Української Церкви!

Передчуваючи свою кончину, не можу
гіркого душевного болю, що супроводжав
го перебування поза рідною Землею. Це
єдності в нашому Єпископському зборі п
ни. Брак єдності, неначе первородний г
до душ тих, що повинні бути світильника
неначе злодій, проліз звідсіль і в нашу
рідній Землі.

Брак почуття і розуміння єдності в
життя Церкви і Народу — це наше не
конвічний гріх!

Як Глава і Батько нашої Церкви ста
упоминати. Не раз як Батько закликав я
ними словами і як Глава нашої Церкви
чим твердим словом, коли треба було збу
ління і вказати на пастирську відповіда
стадо перед Богом і Церквою. Бо ж Єпис
зразком однозгідності у правлінні Церк
ності в усіх ділянках церковного і народ
переживання з того приводу — зневаги,
вом, всі оці «стріли лукавого» — вам ві
легші, як у в'язницях і на засланнях. І
само болюче, як переживав передше в'я
сьогодні я дякую Всевишньому за те,
тюрмах і били на волі! Дякую Йому за
а не величали раби!

Прощаю їм усім, бо й вони — тільки
Всевишнього, що покликав мене і дав м
бути в неволі і на волі в'язнем Христа!

«Сидячи на санях...» лечу думками д
і сестер в Україні і на просторах цілого
до тих, що страждають на волі, і до ти
в'язницях, тюрмах, в таборах непідсильно
смерті... Між ними бачу нових борців, на
ків, митців, селян, робітників. Бачу між
ни й оборонців справедливості. Чую їхн
основних прав людини і людської спільно
джу на них, як вони боронять своє укра
чують свою українську культуру, як у
ума і серця рятують українську душу.
всіма, бо їх за те переслідують як злочин

Молюся за вас, мої Браття, і прошу
силу боронити природніх і Божих прав
тоти і спільноти. Благословляю вас як

ГОЛОС України

ру Живих Українських Душ, святим місцем тургійної Жертви за вмерлих, живих і ненарод- ю Бога, щоб він охороняв Собор Душ Прий- нських Поколінь!

прибуття до Риму відбувався II Ватиканський минулих століттях, починаючи від Першого го Собору в Єрусалимі, Собор являється збо- х пастирів Христової Церкви, які дають свід- життя повірених їхньому учительському і пас- ужінню Церков. Отці Собору свідчать перед ред цілим світом.

агомості такого свідчення, у своєму Слові до , дня 11 жовтня 1963 року заговорив я не про є — воно ж було відоме — але про свідчення ської Церкви. Про свідчення її віри в Христа і Святу, Соборну й Апостольську Церкву, свід- рджене кривавою печаттю безстрашного іспо- пііння мучеництва і горами наших жертв. Щоб ред усім світом вдячність, признання й особ- явити сострадання зі страдаючими і дати їм тримку, вніс я прохання-пропозицію: піднести ку Митрополію і всієї Руси до патріархальної

раз в цілій історії нашої Церкви ідея її Пат- поставлена прилюдно, ясно і на такому все- румі, як Вселенський Собор, хоч сама ідея не і митрополити, хоч не носили патріаршого ти- али Церквою наче патріархи, користуючись пра по взору інших Східних Церков. Во- омі, що Патріарх Церкви — це видимий знак юбутності помісної Церкви та могутній чинник і народному житті.

о такі світлі постаті в нашій історії, як Мит- о Могила та Митрополит Йосиф Венямин Рут- ільш трагічних часах нашого церковного зане- ання, робили всі можливі заходи, щоб привер- Церкви і рятувати її перед загибіллю, об'єднав- вердій основі Патріархату Київського і всієї

Патріархату розуміли також правителі відро- ої української держави в революційних роках коли висловлювали своє бажання бачити в Андреї Шептицьким щойно звільненого в'язня , першого Патріарха Києво-Галицького та всієї й вислів цьому бажанню дає затверджена і про-

ВІТ

а Сліпого

ституція Української Народньої Республіки в авда Конституція, яку здавлено, та мимо того про невмирущу ідею Патріархату нашої Це-

історія Христової Церкви на просторі Схід- Київський Патріархат мав бути, і з певністю , рятунком церковної єдності у Вселенській рк рятунком нашої української, церковної єдності.

короткозорістю, вагомою у своїх наслідках аж ів, треба вважати злегковаження великого за- литів Могили і Рутського тодішніми правля- Римської Апостольської Столиці, які хоч не мої ідеї Патріархату нашої Церкви, ідеї угрун- єю й вимогами церковного життя, які однак дати формальну згоду на її завершення оправ- ами політичної «кон'юнктури». І хоч такі мо- а людські, їх повторяється, ними оправдуєть- овується у відношенні до наших змагань за за- ноти прав нашої Церкви у Патріархаті до на- вньому поняттю Української Правди, в якому стина і Справедливість, такі людські мотиви

юзлюблені діти, благаю: ніколи не відкажіться ту своєї Страдної Церкви, ви ж живі, існуючі лагання до вас скріплюю на оцьому місці влас- 1975 році написаною «Торжественною Зая- раз повторяю:

ив людину і родину, Він є Творець також ро- нації. Любов і прив'язання, якими зв'язана людська істота з своєю родиною, належиться одові і нації. Патріотизм і дбання про добро ажались все за Богом дані обов'язки. Добро еколи боронити перед ворогами, чи внутрішні- , які в противному разі довели б до занедбан- отреб народу. Та сама засада відноситься і до е, що існує Богом даний обов'язок позитивно обро, обов'язок і право боронити її проти будь- чинив би їй шкоду. Наші предки старалися ча років держати зв'язок з Апостольським естолом, а в тисяча п'ятсот дев'ятдесят п'ято- році закріпили єдність із Католицькою Римсь під деякими умовами, що їх дотримання поо- твено римські папи. Впродовж чотирьох сто- ь була посвідчена великим числом мучеників и, і наші дні записані теж славно в анналах о оборону Святої Єдності з нашими братами. ий Римський Престіл під впливом і властю ської Курії, може, і в доброму намірі, взяв політичний курс, який спричинив болючий ої Церкви в Україні, а ще більше для тієї частини нашої Церкви і Народу, що найшлась у вільному світі. Увесь християнський світ є свідком, що наші постійні перестороги і покірні аргументи, які ми предкладали Папі Павлові VI, не брано до уваги.

Тому й сьогодні, коли стали відомими таємні документи про контакти між Апостольською Римською Столицею і Московською Патріархією, документи, що мають характер присуду смерті для Української церкви, а разом з тим упокорююче вдаряють в саму Вселенську Христову Церкву, оглавлену Наступником св. Апостола Петра, ще раз благаю, наказую і заповітую тобі, моє Духовне стадо:

«Браття, як діти світла ходіть... і не беріть участі в безплідних ділах тьми, але радше осуджуйте їх, бо що вони творять, соромно є й говорити...» До байдужих і незрячих кличу: «Встань, ти, що спиш, і воскресни з мертвих і освітить тебе Христос...» Ще і ще благаю вас усіх: «Будьте печаттю мого апостольства», «...бодріться, стійте в вірі, будьте мужні...», бо хоч ми «у всьому скорбні, та не здавлені, безнадійні, та нерозпачливі, гонені, та не покинуті, повалені, та не загиблі».

«Ми стоїмо безповоротно на патріархальному устрої нашої Церкви»,— сказав я у своєму Слові на закінчення нашого Синоду в 1969 році.

Ви, Дорогі мої Брати і Сестри, зрозуміли мої слова і як добрі діти своєї Церкви почали молитись за свого Патріарха, наєдино і спільно на Святій Літургії. Молитвою виявили ви свою зрілу християнську свідомість, бо молитва це насамперед вислів повного довір'я до Божої помочі і непохитної віри в те, що Могутній Господь здійснить те, про що Його неустанно просимо. Чи не наказав нам Христос просити і молитися? Чи не обіцяв нам сповнити наші довірливі прохання? Він же сказав: «Просіть, і дасться вам, шукайте, і знайдете, стукайте, і відчиниться вам...» (Мт. 7, 8).

Тому заповітую вам: моліться, як дотепер, за Патріарха Києво-Галицького і всієї Руси, безіменного і ще невідомого! Прийде час, коли Всемогучий Господь пошле його нашій Церкві й об'явить його ім'я! Але наш патріархат ми вже маємо!

Разом зі змаганнями за повноту життя нашої Церкви на началах патріархального устрою тісно в'яжеться змагання за церковне з'єднання українського народу. Душевно радію, коли бачу, що хоч ще церковно нез'єднані в одній Церкві сини і дочки Українського народу, з хрестами на своїх плечах вже з'єднані в Христі і в Його терпіннях зближаються до себе, щоб привітати себе поцілунком миру й обнятись у братній любові! Висловлюючи цю радість, благаю вас усіх, а моє благання нехай буде моїм Заповітом: «Друг друга обіймім! Промовмо: «Браття!» Ідіть слідами Слуги Божого Андрея, який ціле своє життя посвятив великій ідеї з'єднання християн, ставши благовісником єдності Христової Церкви! Ставайте всі в обороні прав Української Католицької Церкви, але бороніть права Української Православної Церкви, так само жорстоко знищеної чужим насиллям! Бороніть також інші християнські і релігійні громади на українській землі, всі бо вони позбавлені основної свободи сумління і віровизнавання та всі терплять за свою віру в Єдиного Бога!

Найближчим нам по вірі і крові є наші православні брати. Нас єднає традиція рідного християнства, спільні церковні і народні звичаї, спільна двотисячолітня культура! Нас єднає спільне змагання за самобутність рідної Церкви, за її повноту, якої видимим знаком буде єдиний Патріархат Української Церкви!

Всі ми, католики і православні, боремося за востання нашої Церкви і за її духовну силу в Україні і в країнах поселення наших вірних. І всі ми несемо важкий Господній хрест, ісповідуючи Христа!

Отож заповітую вам усім: Моліться, працюйте і боріться за збереження християнської душі кожної людини українського роду і за весь Український нарід і просіть Всемогучого Бога, щоб він допоміг нам завершити нашу тугу за єдністю і наші змагання за церковне з'єднання у здвигненні Патріархату Української Церкви!

Передчуваючи свою кончину, не можу не висловити свого гіркого душевного болю, що супроводжав мене впродовж мого перебування поза рідною Землею. Це біль задля браку єдності в нашому Єпископському зборі поза межами України. Брак єдності, неначе первородний гріх, який закрався до душ тих, що повинні бути світильниками. Він, цей гріх, неначе злодій, проліз звідсіль і в нашу Страдну Церкву на рідній Землі.

Брак почуття і розуміння єдності в основних питаннях життя Церкви і Народу — це наше нещастя, це наш споконвічний гріх!

Як Глава і Батько нашої Церкви старався я навчати й упоминати. Не раз як Батько закликав я до єдності благальними словами і як Глава нашої Церкви напоумлював рішучим твердим словом, коли треба було збудити приспане сумління і вказати на пастирську відповідальність за духовне стадо перед Богом і Церквою. Бо ж Єпископат повинен бути зразком однозгідності у правлінні Церкви і прикладом єдності в усіх ділянках церковного і народного життя! Всі мої переживання з того приводу — зневаги, душевні рани, словом, всі оці «стріли лукавого» — вам відомі. Вони не були легші, як у в'язницях і на засланнях. І переживав я їх так само болюче, як переживав передше в'язничні тортури. Та сьогодні я дякую Всевишньому за те, що мене били в тюрмах і били на волі! Дякую Йому за те, що мене били, а не величали раби!

Прощаю їм усім, бо й вони — тільки знаряддя в руках Всевишнього, що покликав мене і дав мені свою Благодать бути в неволі і на волі в'язнем Христа!

«Сидячи на санях...» лечу думками до всіх моїх братів і сестер в Україні і на просторах цілого Радянського Союзу, до тих, що страждають на волі, і до тих, що караються у в'язницях, тюрмах, в таборах непідсильної праці і в лагерях смерті... Між ними бачу нових борців, науковців, письменників, митців, селян, робітників. Бачу між ними іскателів істини й оборонців справедливості. Чую їхній голос в обороні основних прав людини і людської спільноти. З подивом гляджу на них, як вони боронять своє українське слово, збагачують свою українську культуру, як усіма силами свого ума і серця рятують українську душу. І сострадаю з ними всіма, бо їх за те переслідують як злочинців.

Молюся за вас, мої Браття, і прошу Бога, щоб дав вам силу боронити природніх і Божих прав кожної людської істоти і спільноти. Благословляю вас як Глава Української Церкви, як Син Українського народу, як Ваш брат, Ваш Соузник і Сострадалець!

«Сидячи на санях»..., отут на горбі Ватиканському, неначе на скелях острова Патмосу, на яких св. Йоан Богослов, невільний виходець із рідної землі, задивився в своє видіння-одкровення...

Прислуховуюся до Голосу Господнього, що мовить: «Я — Альфа і Омега, початок і кінець, хто єсть і хто був і хто приходить, Вседержитель» (Одкр. 1, 8). І я, як колись Йоан, «брат наш і спільник у скорботі й у царстві і в терпінні в Ісусі» (Одкр. 1, 9). провіщаваю вам таємницю того, що бачу і що має наступити.

Бачу Церкви — дочки нашої української Церкви на різних континентах землі. Раз сяють вони як зорі, то знову блискотять як блукаючі вогники... Тому до них моє Слово.

До Церкви-дочки, найближчої до морозної Полярії кличу: «Знаю твої діла, що ні зимний ти, ні гарячий». Якби ти зимний був, або гарячий!.. Бо кажеш: Багатий я, і розбагатівся, і в нічому потреби не маю... То ж будь ревний і покайся» (Одкр. 3, 15—17, 19).

Перед моїм зором виникає сусідня Церква-дочка в країні, що вітає пришельця монументом, символом свободи і місто-колиску свого родження і росту назвала «Братньою любов'ю». В ньому також колиска, де родилась і росла перша дочка української Церкви-Матері за морями. Благаю тебе гласом Господнім: Христос дав тобі «ключ Давидів, символ сили і влади, ключі смерті й аду» (Одкр. 1, 18), «знаю твої діла...». І всі пізнають, що я полюбив тебе; якщо ти збережеш «слово терпіння мого, то і я тебе збережу від години спокуси, що має прийти на вселенну...» (Пор. Одкр. 3, 8—10). Не спокушайся, отже, а будь оборонцем невільних і терплячих Твоєї Церкви-Матері! Будь живим свідком братолюбія!

На півдні бачу очима своєї душі молоду ще Церкву-дочку, на континенті, що його благословляє з приморської гори Спаситель-Христос. Благословляю і я тебе, смиренна, як твій праобраз, Церкво-дочко! Слухай Голосу Господнього, що несеться до тебе: «Знаю твоє горе і твою вбогість, а в тім ти багата... Будь вірна до смерті і дам тобі вінець життя (пор. Одкр. 2, 9—10).

З вдячністю мислю про Церкву-дочку на землі антиподів і в молитві передаю їй Голос Господній: «Знаю діла твої і любов, і віру і службу, і терпеливість твою...» (Одкр. 2, 19).

Ти, хоч за морями така далека, та вузлами духа і серця така близька до Церкви-Матері! Благословляю тебе і молю: Витривай у вірі батьків, в любові до братів своїх, у служінні Церкві-Матері своїй! І нагородою для тебе нехай буде «зірка досвітня» (Одкр. 2, 28), яку дасть тобі Господь.

З болістю у серці споглядаю на Церкву-дочку в Альбіоні. Не говоритиму вже до тебе більше, бо бачу свою кончину. Та коли голос мій, голос Глави Української Церкви не доходив до твоїх верхів і не зворушував їхнього сумління, тоді послухай голосу Того «хто має меч двосічний гострий: Знаю, де живеш — там, де трон сатани: І держиш ім'я моє, і не зрікся віри моєї... Але маю проти тебе трохи, бо там є у тебе ті, що держаться учення Валаама, який навчив Валака кинути камінь спотикання перед синами Ізраїля... Покайся, отже...» (Одкр. 2, 12—14, 16).

Зі свого горба, неначе зі скелі Патмосу, гляджу на Церкву-дочку в країнах довкола мене на старому континенті. Молюся за неї, яку розорюють кордони і розділюють заслони, а Голос Господній мовить до неї: «Знаю твої діла... Ніби жива, а мертва ти. Будь чуйною і укріплюй решту, що їй скоро померти, бо я не знайшов твої діла завершеними перед Богом моїм... Згадай, отже, як прийняв і слухав, збережи і слухай, збережи і покайся...» (Одкр. 3, 1—3).

І серед отих видінь, що виникають перед моїми очима, бачу престольний град Київ на моїй рідній Землі. На прощання мовлю до нього словами Одкровення: «Знаю діла твої і труд твій і терпеливість твою, і що не можеш переносити злих; і ти випробував тих, що звуть себе апостолами, а не є ними, і знайшов їх ложними: і терпеливість маєш, і страдав ради імені мого, і не знемігся...» (Одкр. 2, 2—3). То ж голос Господній звістує тобі: «Здвигну світильник твій...» (Одкр. 2, 5). А я, твій Син, прощаю тебе: «Світися, світися», наш Єрусалиме, і востанеш у древній славі твоїй!

Оце моє видіння, Дороге моє Духовне стадо, переповідаю вам і передаю вам як напуття у вашому паломничанні!

Не був би я люблячим батьком і добрим пастирем, якщо б призабув своїх найближчих трудівників. Це ті духовні отці, монахи і сестри-монахині, які впродовж мого перебування на оцьому римському острові творили мою духовну родину. Вони слухали мене, як батька, вони трудилися разом зо мною, вони служили мені, їхньому Пастиреві, своїм знанням, своєю невтомною працею, вони молилися за мене і разом зо мною вони огортали мене своєю любов'ю, вони помагали мені і клопоталися за мене, коли я знемігся на старості літ. Вони ділили зі мною мою радість і мій біль, вони помагали мені нести важкий хрест В'язня Христа ради! Зі щирого батьківського серця дякую вам і благословляю вас своєю немічною десницею! І молю Всемогучого Бога, в Тройці Святій єдиного, щоб Дух Святий вас освячував і просвічував, зберігав і окрилював у вірному служінні своїй рідній Українській Церкві!

Поховайте мене в нашому Патріаршому Соборі Святої Софії, а як воплотиться наше видіння і востане на волі наша Свята Церква і наш Український Нарід, занесіть мою домовину, в якій спочину, на рідну Українську Землю і покладіть її у храмі Святого Юра у Львові, біля гробниці Слуги Божого Андрея. Вмираю і відходжу з цього світу, як той, кого він, Сл. Б. Митрополит Андрей, Глава нашої Церкви, властю своєю покликав на Екзарха Великої України. Якщо такою буде воля Божа і бажання Українського Божого люду, складіть мою домовину в підземеллях оновленого Собору Святої Софії. В підземеллях Київської тюрми мене довгими роками мучили, коли я був живим, в підземельній гробниці оновленого Собору Святої Софії Київської спокійно спочив би я, бувши плоттю вмерлим!

«Сидячи на санях на дорозі в далечінь...» молитву мовлю до нашої Небесної Заступниці і Владичиці, Богородиці — Приснодіви: Прийми під свій Могутній Покров нашу Українську Церкву і наш Український Нарід!

Благодать Господа Нашого Ісуса Христа, і любов Бога і Отця, і причастя Святого Духа нехай буде з усіма вами! Амінь!

Смиренний ЙОСИФ, ПАТРІАРХ.

До друку підготував
Валентин ЛАБУНСЬКИЙ.

Жарт номера

Особливість моменту: в економіці — мафія, в медицині — магія.

Микола ЛЕВИЦЬКИЙ.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

НА ВИПАДОК АВАРІЇ

Автобусні пристрасті

Людською хвилею мене закинуло в автобус і приплюснуло обличчям до бокового товстелезного скла. Кліпаю... Якісь літери перед очима. Стало цікаво. Мов заєць, перший рядок читаю. Лівим оком два слова (ліворуч власного носа), правим оком два слова (праворуч власного ока). Склав... Вийшло...

«На випадок аварії треба...»

Цікаво! Другий, нижчий рядок читаю. Тим же методом.

«...треба взяти рукою кільце...»

А де ж воно?

— Кондукторе! — нетерпляче гукаю.— Де кільце?

— У носі в тебе! — хтось із пасажирів кидає.

— По тобі видно плаче від того кільця, — не лишаюся в боргу.

Проламуюсь до кондуктора.

— Що ж ти по головах?! — хтось у спину кидає мені. — По головах, що ж ти?!

Доки розжовував кондукторці, яке кільце я шукаю, чийсь тонюсінький голосочок просто набрид:

— Молодий чоловіче! Молодий чоловіче! Переступіть, будьте ласкаві, з моєї лівої ноги... На праву... Отерпла...

Одне слово, кондукторка щодо кільця послалася на водія.

Далеко довелося лізти до нього. Практично з одного кінця набекханого автосарая до іншого.

Спочатку, отже, я йшов по руху автобуса. Потім, крекчучи, побрів перпендикулярно до нього. Праворуч. (Бо перешкоди були). Хвилин через десять вже пересувався перпендикулярно до ходу ліворуч. Потім так, нібито попхався назад.

Між двома вузькоплівочними жінками проскочив, аж кістками забряжчали вони. Як рахівниці. А ще потім мене так закрутило, що я вже не знав, куди йти, щоб вийти на шофера. Пересувався по сонцю. Як стемніло — по місяцю. Якийсь час шукав навіть. зорі і мож...

А кільце, з'ясувалося, шоферова пацанка ще торік забрала на змійку якусь.

От досада!

Йду дочитувати текст на склі...

Дійшов туди, можна сказати, без особливих ускладнень. Коли не зважати на відірвані рукави піджака.

Читаю далі:

«...треба взяти кільце і висмикнути шнур...»

А де шнур?

Шукаю його... Немов муху на склі. Немає його.

Я дуплетом: кондуктор — водій. Але між двома великоформатними дядьками... затисло. Так і стоїмо. Ні сюди... Ні туди... З піднятими руками. Бо тримаємося за стелю. А в одного щось із сумки мені на голову кап, кап. Умочаю палець у мокре волосся. Беру на язик. Солоне...

— Що, дядю?! — з апетитом плямкнувши, цікавлюся. — Малосольненькі везете?

А він статечно:

— Та ні, — відповів. — Цуценя.

І стосовно шнура з'ясувалося: ще рік тому не стало його... І водій натомість іншого засобачив. Але так... Що утопив його. У якомусь пазу.

Йду далі дочитувати... Якщо це пересування у безрозмірному часі і переповненому просторі так можна назвати.

Дочитую...

«...висмикнути шнурок, молотком розгепати скло... і в отвір вилізти».

А де ж молоток?

Звичайно, звертатися до кондуктора з цього приводу безглуздо. А відстань до водія нижніми кінцівками подолати вже сил не було. Пірнаю... І в гущавині різнокаліберних ніг, на чотирьох, лізу вперед. Раптом:

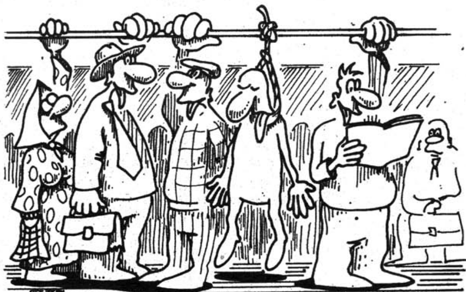
— Ой! заверещала якась жінка у мене над головою. — Собака під сукнею, — і, певно, з жаху мацнувши обличчя моє, додала. — І без намордника! Схоже, бульдог!

— Бульдог! Вже вирувало навколо. — В автобусі без намордника скажений бульдог!

У салоні — переполох. Хтось наступив на передні лапи мені. Хтось костуром огрів, хтось ногою. Я — гавкнув, але, отримуючи безліч аналогічних стусанів, притисши хвоста, жалібно заскавулив. Даючи себе таким чином пхнути на вихід. У напрямку передніх дверей.

Автобус зупинився. Двері розчинилися. І саме корком вилітаючи з них, я й довідався від водія, що молоток у нього знадвору. Зачинений. У одному з багажників.

Віктор ЕНДЕБЕРЯ.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Альтернативні думки

● Не треба з нас робити дурнів — ми самі все зробимо!

● Добре сміється той, кому вказали сміятися.

● Якби всі бюрократи були непідкупні, чимало справ узагалі б не зрушили з мертвої точки.

● Для того й беруть все на себе, щоб було що перекладати на інших.

● Якою кров'ю далося нам поглиблення кризи, а тепер вони ще хочуть з неї виходити!

● Дай їм волю — вони самі надягнуть на себе кайдани!

● Звинуватили у зловживанні своїм безправним становищем.

● Хто не їсть — той працює!

● Знав би, що доведеться жити — нізащо б не народився!

● Якщо ми знову помилилися, то вам не позаздриш!

● Казати правду легко, ти спробуй вислухати її!

Олександр ПЕРЛЮК.

Пуп землі

КОНСПІРАТОР

Молодий кандидат педагогічних наук Ілля Петрович Зарайчук прийшов додому в досить мінорному настрої. Дружина відразу помітила, що чоловік чомусь без гумору.

— Щось трапилось на роботі? Може, зарплату затримали?

— Призначили приймати іспити в абітурієнтів, — тяжко зітхнув Ілля Петрович.

— Господи, я гадала, тебе з роботи вигнали.

— То виженуть тепер. Ти не знаєш, що таке приймати іспити в кандидатів у студенти?

— Ой, справжній кримінал.

— От-от, пахне кримінальною справою. Це ж така спокуса, таке випробування, що краще підкорити Південний полюс.

— По-моєму, ти в мене аж занадто чесний і тебе не спокусить ніхто й нічим.

—Ти знаєш, я такого наслухався від бувалих екзаменаторів. Ці батьки готові на все заради своїх чад-абітурієнтів.

— Наприклад.

— Запросто можуть запропонувати хабара.

— Це так страшно? — Іронічно всміхнулася дружина.

— Ти знаєш мої принципи, — твердо відповів чоловік і взяв трубку телефона, який щойно задзвонив. — Альо, слухаю. Так, я Зарайчук. Ні, ні, не знаю такого, ви помилились номером. Приймаю, а що? А, ну бажаю вашій дочці скласти іспити на «відмінно», але більше на цю тему не бажаю з вами розмовляти. Що значить «не телефонна розмова»? Я не бажаю з вами про це розмовляти! — різко поклав трубку.

— Ось бачиш, уже починається. Тепер спокою не буде.

— Ну добре, а якщо знайомий попросить зробити послугу?

— Це виключено. Єдиний критерій — справжні знання.

І знову задзвонив телефон. Розмова була на ту ж тему, після чого Ілля Петрович витягнув телефонний шнур з розетки.

— Тепер буде спокій.

Ага! Дзвінок знову пролунав... у двері.

— Зараз гляну, хто там.— Ілля Петрович, скрадаючись, підійшов до дверей і зазирнув у вічко. Незнайомі чоловік з жінкою скромно переминалися з ноги на ногу. «Все ясно, прийшли просити за свого чада. Даватимуть п'ятсот за п'ятірку. І тисяча не допоможе. Мене нема вдома».

Люди постояли трохи і пішли. А згодом приходили якісь інші і видзвонювали мало не всю ніч.

Ранком Ілля Петрович вирішив змінити свою зовнішність. Він приклеїв бороду і вуса. Подумав, що непогано б ще наклеїти лисину.

І все одно, на вулиці його наздогнала знайома жінка.

— Ілля Петровичу, я бачу, що у вас за одну ніч виросла борода, але ваша характерна хода не змінилася від цього... А мій син...

— Мене не цікавить ні Ілля Петрович, ні ваш син, — намагався говорити зміненим голосом. Здивована жінка відстала, а кандидат наук зрозумів, що треба змінити свою ходу: далі йшов накульгуючи.

Цілі орди знервованих батьків біля стін інституту, який вони тримали в облозі ще з ночі, підозріло поглядали на одного з вершителів долі їх нещасних дітей.

При вході його довго не хотіли пропускати, аж поки не прийшов декан.

Взагалі перший день екзаменів для Іллі Петровича пройшов непогано. Він поставив кілька п'ятірок і лише одну двійку. Абітурієнтові із золотою медаллю. Той сказав, що Олександр Невський збудував місто на Неві і розбив шведів на Полтавському льоду.

Притримуючи штучну бороду, яка стала відклеюватись, і вдаючи каліку, благополучно дістався додому.

І другої ночі хтось дзвонив і грюкав кулаками в двері. Ранком знову проблема — як проникнути непоміченим в інститут.

Ідея прийшла несподівано: переодягнутись і загримуватися під жінку.

Дружина переважала його комплекцією, і плаття висіло на ньому, як на дистрофікові. Та й ноги худі і густо зарослі волоссям, як у мавпи.

— Нічого, надіну колготки.

Колготки виявились далеко не новими, навіть довелося штопати.

— А от якби ти дуже хотів, то ми могли б з тобою мати нові колготки, бо, не сумніваюся, в когось із твоїх абітурієнтів є батьки — працівники прилавка.

— Якби я не впирався, то мені взагалі не потрібен був би оцей маскарад. Давай парик. І помаду.

— І туш для вій дам.

Ходіння до інституту стало для Іллі Петровича Христовими муками. Ноги на високих каблуках раз у раз гнулися вправо-вліво, поки один каблук взагалі не одірвався. Довелося відламати й другий. «Даму» без каблуків ніхто не розсекретив. А після екзамену, прощаючись, суворий екзаменатор сказав:

— Ну, я пішла. До побачення.

Всі здивовано перезирнулись. «Звихнувся, бідолаха, на цих екзаменах». Ніхто не знав, що Ілля Петрович ніяк не може вийти з ролі жінки. Він, вибачайте, навіть трохи не зайшов у жіночий туалет.

Залишився ще один екзамен.

— Люба моя, — сказав він жінці, — цієї ночі я хочу поспати спокійно. Переночую в готелі. В мене там однокурсник влаштувався адміністратором...

Десь після півночі, коли Ілля Петрович спав глибоким сном праведника, наполегливі дзвінки в двері розбудили його.

«Але ж мене нема вдома», — подумав спросоння.

Нарешті згадав, де він є, з острахом відчинив двері і побачив свою дружину.

— Ти?..

— Я. Не хвилюйся. Є одна справа. Сідай. Розумієш, дочка моєї кравчині...

Чоловік як був у трусах, так і вискочив через відчинене вікно надвір...

Василь БАБІЙ.

МОВНИЙ ДОВІДНИК — ДЛЯ УСІХ!

«Допоможіть придбати російсько-український словник». «Де можна купити російсько-український словник?».

Чимало таких прохань та запитань надходять на адресу видавництв, редакцій газет, книжкових магазинів. Справді, російсько-український словник — нині дефіцит. Останнє, четверте, енциклопедичне видання його вийшло у світ ще у 1978 році і стало вже бібліографічною рідкістю. Сьогодні, коли все діловодство переходить на українську мову, такий мовний довідник вкрай потрібний. Ніде правди діти, знання сучасної української мови у наших співвітчизників, м'яко кажучи, бажає бути кращим. І ось радісна для усіх нас звістка: виробничо-технічна фірма «Ореол» готує п'яте видання Великого російсько-українського словника. Тож сьогодні слово тим, хто бере на себе цю нелегку ношу.

Іван Олійник, автор російсько-українського словника, професор Запорізького державного університету:

— Упорядкування та оформлення словників — моя улюблена робота. Вона логічно випливає з моєї основної професії викладача. Кожному, хто вивчає мову, хоча б свою рідну, обов'язково потрібний словник. Я викладаю у Запоріжжі, де значний прошарок так званого російськомовного населення. Ось чому в школах та в інших навчальних закладах російсько-український словник вкрай потрібний. Слід звернути увагу на те, що ситуація з вивченням української мови досить складна. Адже в нас величезна більшість шкіл — російські. Через це українську мову учні знають недостатньо. Саме тут їм у пригоді стане великий професіонально упорядкований і оформлений російсько-український словник. Я твердо впевнений: такий словник повинен стати настільною книгою кожного учня російської школи.

Словник, який я пропоную нашій громаді,— універсальний. Його обсяг і зміст такі, що він придатний і для навчального процесу і для повсякденної роботи письменникам, журналістам, службовцям, інженерно-технічним і науково-технічним працівникам. Звичайно, у ньому недостатньо суто вузькоспеціальних термінів, скажімо, з фізики чи математики. Однак грамотно побудувати речення, фразу; влучно вжити слово завдяки йому зможе кожний.

Едуард Креч, генеральний спонсор п'ятого видання російсько-українського словника, директор Слов'янського виробничого об'єднання «Хімпром»:

— Підтримуючи видання російсько-українського словника, я виходив з тієї мовної ситуації, яка склалася нині на Лівобережжі та й у тому регіоні, де я живу і працюю. Для її значного поліпшення, зрозуміло, потрібне не тільки це видання, а й комплексна програма літератури для вивчення і вдосконалення прекрасної української мови, яку я знаю і шаную. Я висловлюю вдячність людям, які взялися за таку непросту роботу, і сповнений гордості, що вони звернулися саме до мене.

Особисто для мене словники — постійні помічники у роботі. Пристойно знаючи кілька європейських мов, я все ж частенько користуюся цими довідниками. Адже грамотне володіння мовою — найперший показник твоєї культури та й шанобливого ставлення до співбесідника.

Основна наша продукція — це сода. Без неї, звісна річ, неможливе виробництво паперу. Ось чому ми і стали спонсорами прекрасного почину — видання російсько-українського словника масовим тиражем.

Тож технологічний ланцюжок його виробництва розпочнеться в Україні, у Слов'янську, продовжиться на Кандапозькому і Балахнінському целюлозно-паперових комбінатах, в Санкт-Петербурзькому видавництві «Ореол», зокрема в його дирекції з видавництва літератури для України, в Харкові і закінчиться, я впевнений, прекрасно виданими томами такого потрібного нині словника.

Зазначу, що для нашого колективу взяти дійову участь у цій непростій справі — велика честь. Усі ми прагнемо конкретною справою підтримати вітчизняну культуру, допомогти втілити в життя самовіддану працю українського вченого, професора Івана Степановича Олійника. Я дуже буду радий, якщо завдяки нашим спільним зусиллям прекрасна, милозвучна українська мова зазвучить ще голосніше.

Сергій Шнуров, видавець п'ятого видання російсько-українського словника, директор виробничо-технічної фірми «Ореол»:

— Наша фірма підтримує з Україною найтісніші комерційні зв'язки. Книги нашого видавництва продаються в багатьох її містах. Ми вже реалізували тут літератури більш як на два мільйони карбованців. Ось чому було прийнято рішення створити спеціальну дирекцію з видавництва книг для України. Початком її роботи і стане видання Великого російсько-українського словника. Це буде том обсягом близько тисячі двохсот сторінок у твердій оправі. До нього ввійде понад 37 тисяч слів, фразеологічних зворотів, варіантів їх вживання. Словник не має на меті охопити все багатство російської і української лексики, однак він включає загальновживану, термінологічну та професійну лексику і відповідає кращим зразкам. Автор запропонував нам для роботи останнє, п'яте, видання, значно допрацьоване і доповнене. До нього ввійдуть і слова на відроджену в українській мові букву «Ґ» (г — глухе). Для повнішого і своєчасного задоволення попиту наших покупців ми вирішили провести попередню передплату цього видання, з умовами якої ви маєте нагоду ознайомитися нижче, а також безпосередньо звернутися до нашої дирекції з видавництва літератури для України.

Нісон Ройтман, керівник програми з видавництва російсько-українського словника:

— Ідея видати російсько-український словник виникла, як кажуть, не від доброго життя. Самому доводиться користуватися бібліотечним примірником четвертого видання, співавтором якого є І. С. Олійник. Словники, довідкова література — мої основні помічники у роботі. Серед них словник Івана Степановича вирізняється добротністю, скрупульозністю і науковою компетентністю. Недавно я познайомився з автором особисто. І повинен сказати, що відтоді втілення його фундаментальної праці в життя вважаю справою своєї честі. Надто багато сьогодні балачок навколо української мови, вітчизняної культури, а що робимо конкретно? Ось і живе у Запоріжжі нікому невідомий наш український Ожегов. Та хто такий Ожегов та про його словник російської мови в Україні знає кожна освічена людина. А хто знає щось про прекрасного українського вченого Івана Степановича Олійника? Хто пропагує його словники, якими користується уже стільки літ не одне покоління населення України?

Певен: видання цієї праці — справа доконечно потрібна і своєчасна. Та й будемо реалістами: громадян суверенної України, яким треба вдосконалювати знання державної мови, сьогодні налічується не один мільйон. І дуже мудро сказав народний депутат М. Косів у день відкриття шостої сесії парламенту: тим, хто вбачає у Законі України про державну мову мало не привід для міжнаціональної напруженості, слід взяти до рук російсько-український словник, а не автомат Калашникова. Тож будемо щиро раді, якщо практичне втілення ідеї про масове видання російсько-українського словника допоможе саме в цьому нашим співвітчизникам. Я і мої колеги по роботі у видавництві «Ореол» будемо також вдячні за увагу і підтримку.

З усіх питань, які виникатимуть стосовно видання, передплати і реалізації словника, просимо звертатися до дирекції видавництва літератури для України у Харкові телефоном: (0572) 22-50-95.

Наименование предприятия связи, к — гербовая печать	Календ. шт. места подачи	№ по ф. 5	Сумма, вид услуги, подпись оператора

ИСПРАВЛЕНИЯ НЕ ДОПУСКАЮТСЯ. Отправителю рекомендуется оплачивать доставку денег на дом адресату

ПОЧТОВЫЙ ПЕРЕВОД на 350 руб. 00 коп.
триста пятьдесят рублей
(рубли прописью, копейки цифрами)
Куда р/с N56100461038 Кор.сч. N41000161565
(почтовый индекс и подробный адрес)
в Русском Торгово-промышл. банке г. С-Петербурга
Кому 193012 г. С-Петербург ул. Рабфаковская д.3, кор.2, Издательство „Ореол"
От кого ФИО отправителя
Адрес полный адрес отправителя
(почтовый индекс и подробный адрес)
(шифр и подпись)

ЛИНИЯ ОТРЕЗА

Министерство связи Союза ССР

ТАЛОН к почтовому переводу на 350 руб. 00 коп.
От кого ФИО отправителя
Адрес полный адрес отправителя
(почтовый индекс и подробный адрес)

ЛИНИЯ ОТРЕЗА

Министерство связи Союза ССР
№ (по реестру ф. 11)
ИЗВЕЩЕНИЕ
о почтовом переводе № (по тетради ф. 5)
На 350 руб. 00 коп.
Куда р/с N56100467038 Кор.сч. N41000161565 в Русском Торг-пром банке С-П
(почтовый индекс и подробный адрес)
Кому Издательству „Ореол" 193012 г. С-Петербург ул. Рабфаковская д.3 кор.2
ФИО отправителя
от до
(Куда явиться за получением и время)

Обведенное жирной чертой заполняется отправителем

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО СЛОВНИКА ВИДАВНИЦТВА «ОРЕОЛ»

Усім, хто бажає оформити передплату російсько-українського словника, необхідно переслати 350 карбованців (купонів) на розрахунковий рахунок видавництва.

193012, г. Санкт-Петербург, ул. Рабфаковская, дом 3, корпус 2, расчетный счет № 56100467038, корреспондентский счет № 41000161565 в Российском торгово-промышленном коммерческом банке Санкт-Петербурга, МФО 161002 (за аналогією оформлення звичайного поштового переказу).

Дуже просимо передплатників простежити за правильністю написання номера розрахункового рахунку видавництва «Ореол» (зразок заповнення бланка поштового переказу публікується).

Юридичним особам, зацікавленим в придбанні російсько-українського словника, слід переказати необхідну суму на розрахунковий рахунок видавництва «Ореол», зазначивши у платіжному дорученні повну поштову адресу відправника (це необхідно для складання картотеки підприємств, згідно з якою проводитиметься видача готової продукції).

Для громадських розповсюджувачів на підприємствах і в організаціях умови передплати російсько-українського словника такі ж, як і для індивідуальних передплатників.

Передплатники, які перерахують гроші до 31 жовтня 1992 року, одержать словник у першу чергу. Видавництво гарантує їм видання у твердій оправі обсягом 63 друкованих аркуші (близько 1200 сторінок), що вміщуватиме понад 37 тисяч слів з їх перекладом на українську мову, варіантами та фразеологічними зворотами.

Вперше у такому виданні будуть введені слова на відроджувану в українській мові букву «Ґ» (г — глухе).

З усіх питань, пов'язаних з виходом словника, передплатою його і подальшою реалізацією цього видання, просимо звертатися в нашу дирекцію з видавництва літератури для України в м. Харкові телефоном: (0572) 22-50-95.

ТУРЧИН ВІРИТЬ У НОВИЙ «СПАРТАК»

Ігор Турчин, тренер ще зовсім недавно знаменитої жіночої гандбольної команди «Спартак» (Київ), яка зазнавала останнім часом невдач, має твердий намір знову вивести свій клуб в лідери європейського гандболу. «В найближчому майбутньому це буде одна з найсильніших команд у світі»,— говорить він.

Для тих, хто не знає Турчина, така заява прозвучала б надто сміливо — адже торік з київського клубу пішло одинадцять чоловік, нинішнього року — ще двоє... Але його фантастичні тренерські успіхи («Спартак» тринадцять разів володів Кубком європейських чемпіонів) свідчать про те, що «Турчин знає, про що каже». Саме заради цього він приїхав з

Гандбол

Норвегії, де після лікування в клініці міста Лоренцког під Осло тренував «Філхаммер», а потім працював з чоловічим клубом. Успіхи команд, які він очолював, були помітні, а умови контракту забезпечували йому цілком безбідне життя. Але Турчин повернувся...

Нинішній склад «Спартака», в якому здебільшого 15—19-річні, збентежує навіть фахівців. Однак Ігор Турчин вважає, що, приміром, Раїса Махмутова та Анжела Швейкоська — це два «краї», яких мало в світі. Велика ставка на 16-річну Галину Маркушевську (зріст 192 см).

«Ми вже брали участь у двох турнірах,— розповів Турчин.— У Хорватії, виступаючи неповним складом, посіли четверте місце серед восьми команд. У другому турнірі, в Німеччині, суперники були дещо сильніші. Ми дійшли до фіналу і зустрілися там з «Ростсільмашем», у якого виграли. Для нас дуже важливою була ця перемога, бо отримали її на нейтральному майданчику, при нейтральних суддях... Можливо, припиняться, нарешті, розмови про те, що «Спартак» себе вичерпав, адже він виграв у команди, більшість гравців якої складають збірну Росії».

До речі, 56-річний Ігор Турчин є також головним тренером збірної України, і та обставина, що віднині наша країна буде самостійно представлена на змаганнях усіх рангів, в тому числі на Олімпійських іграх, було ще однією причиною, яка повернула його в Україну. Відповідаючи на запитання про плани збірної, тренер сказав, що вперше команда збереться в жовтні. На цей збір поки що не залучатимуться гандболістки, які грають у зарубіжних клубах. Спершу — участь у турнірі в Польщі. Потім почнеться підготовка до чемпіонату Європи, який відбудеться в березні.

«До європейської першості ми розраховуємо приблизно на п'ять-шість наших гравців із зарубіжних клубів,— сказав Ігор Турчин.— Це Юлія Сафіна, Вікторія Гарнусова, Євгенія Товстоган, Тетяна Горб, Валентина Зубко, Наталя Назаренко.

Турчин упевнений, що збірна України буде досить сильною.

Людмила ВЛАСЮК.

«ЄДНАННЯ» В СПОРТІ

У Хмельницькому палаці творчості дітей та юнацтва нещодавно відбулося урочисте відкриття змагань і презентація учасників перших регіональних спортивних ігор України «Єднання». Серед учасників — збірні Вінницької, Тернопільської, Рівненської, Волинської, Львівської, Івано-Франківської, Хмельницької областей. Запрошені, звичайно, й спортсмени зі східних областей країни. Серед них чимало відомих імен, чемпіонів України, світу, Європи. Це свідчення того, що ігри «Єдність» мають відкритий характер. Вони доступні всім, навіть зарубіжним атлетам і командам.

Змагання триватимуть протягом осені в кілька етапів: бокс (Львів), важка атлетика (Луцьк), гандбол (Ужгород), веслування на байдарках і каное (Хмельницький) тощо...

Шосейна велогонка зібрала 50 учасників. Після прологу пройшов перший етап — два проміжні та гірський фініш. Першим був заслужений майстер спорту Юрій Заєць зі Львова, за яким фінішували: вінничанин Василь Заїка, харків'янин Олександр Кидрук, Володимир Давидов з Кременчука.

Учасників «Єднання» привітали хмельницькі спонсори: страхова компанія «Славія-Поділля», мале підприємство «Діапазон», фірма «Медобори», комерційне підприємство «Промінь», Полонський порцеляновий завод. Гостей і переможців другого етапу велогонки вітав також танцювальний ансамбль «Подолянчик».

Велогонка покотилася далі на захід. А в Хмельницькому суперечку почали байдарочники та каноїсти. Три дні сонливий Південний Буг вирував, мов гірська річка. Рідна вода виявилася переможною для хмельничан — вихованців заслужених тренерів України Ю. Корнілова та В. Яремчука. Високі результати показали також знані майстри Валерій Вешко, Віктор Флерчук, Віктор Щерба, Ігор Сливинський. Ці імена знайомі на всіх континентах. Другими командою були львів'яни.

Петро МАЛІШ.
Хмельницький.

ГОЛОС України

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-89-61; 441-89-46; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34.
Рукописів не повертаємо.
Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Індекс 60955.

Загальний тираж 448.154

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Зам. 0311184.